

GEJM

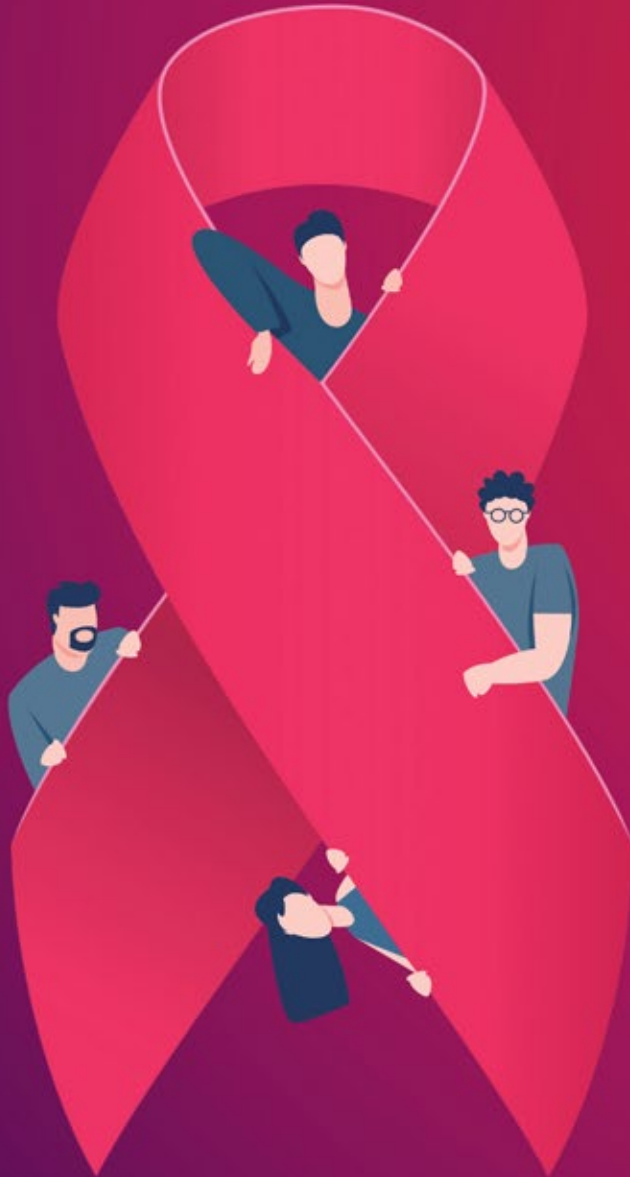
ISSN 2670-4471

40 LET
LGBT gibanja v Sloveniji

USTAVIMO VIRUS.

Odkrijmo hiv pravočasno!

Lenis d.o.o., Litostrojska 52, 1000 Ljubljana, tel. 01 2350700.
Datum priprave: november 2023
IG-11-2023-465-SI

Spletno mesto ni na voljo
v slovenskem jeziku.
Aktivnost je podprlo podjetje
Gilead Sciences, Inc.

Drage_i bralke_ci!

V tokratni 13. izdaji številke se s ponosom ozremo v zgodovino našega LGBTIQ+ gibanja, ki v letošnjem letu obeležuje 40 let. Ko pogledamo nazaj, vidimo, da je za nami 40 let nepopustljive borbe, vztrajnosti, ljubezni in poguma, ki so zaznamovali našo skupnost. Zato smo se v uredništvu odločili, da obe letošnji številki revije namenimo prav obeležitvi zgodovinskemu pogledu na dogajanje.

Ob vstopu v 80. leta prejšnjega stoletja je bila Slovenija še vedno del jugoslovanske federacije. Pisalo se je leto 1984, ko se je v Ljubljani, v rokah organizacije ŠKUC, organiziral prvi festival LGBT filma, in s to prelomnico označujemo tudi začetek organizirane LGBTIQ+ skupnosti v Sloveniji. V tem času so se skupine in posamezniki začeli povezovati, izmenjevati ideje in se boriti za svoje pravice ter priznanje.

V naslednjih dveh desetletjih se je slovensko LGBT gibanje razvijalo, vztrajalo in se soočalo s številnimi izzivi. Spopadalo se je s predsodki, diskriminacijo in neenakostjo, vendar boja skupnosti ni mogel ustaviti nihče. Nasprotno, vsak izziv je le okrepljeno odločnost, da si izbori enakopravni položaj v družbi.

Leta 1991 je Slovenija postala neodvisna samostojna država, kar je odprlo nova vrata za LGBT skupnost v smislu pravne zaščite in priznanja. Kljub temu so bile te pravice dosežene šele po dolgi in vztrajni boji, ki so vključevali pravne bitke, proteste in širjenje ozaveščenosti.

V letu 2005 in 2016 smo dočakali pomembna mejnika – sprejetje Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti in Zakona o partnerski zvezi. Ta zakona sta predstavljala velik korak naprej v priznavanju in zagotavljanju pravic istospolnih parov v Sloveniji. Vendar pa je bilo treba vložiti še veliko dela, da bi te pravice v vsakdanjem življenju dejansko zaživele.

V tej in naslednji izdaji naše revije se osredotočamo na te zgodovinske trenutke, na ljudi, ki so stali na čelu gibanja, na dogodke, ki so oblikovali pot, in na dosežke, ki so jih omogočili. Poglobljamo se v izkušnje posameznikov in skupnosti ter raziskujemo, kako so se spopadali z izzivi in kako so praznovali zmage.

Obujamo spomine, da bi se spomnili, kako daleč smo prišli, in da bi se zavedali, da je pred nami še dolga pot. Kljub dosežkom preteklosti so pred nami novi izzivi, vključno z bojem proti naraščajoči sovražnosti in želji po spodbujanju že pridobljenih pravic ne le LGBT skupnosti, vendar tudi pravic drugih manjšin, kot je na primer pravica do splava.

Zato se obračamo na vas, naše bralce_ke, da se pridružite temu dialogu, da se učimo iz preteklosti in gradimo boljšo prihodnost za vse. Naj bo ta izdaja navdih za nadaljnje delo, naj bo opomin na pomembnost enakosti in spoštovanje raznolikosti.

Hvala vsem, ki ste bili del tega potovanja, in hvala vsem, ki še vedno prispevate k napredku in blaginji LGBTIQ+ skupnosti v Sloveniji.

Sebastjan Sitar, odgovorni urednik

GEJM
13. številka
ISSN 2670-4471
junij 2024

Izdajatelj:
Društvo informacijski
center Legebitra,
Trubarjeva 76a,
1000 Ljubljana
Zanj: Sebastjan Sitar

Odgovorni urednik:
Sebastjan Sitar

Uredništvo:
Blaž Andoljšek, Miha
Satler, Jan Vasiljevič,
Petra Polanič

gejm@legebitra.si

Na naslovnici:
Salome

Fotografija na
naslovnici:
Urša Premik

Tisk:
Grafex, d. o. o.

Naklada:
1000 izvodov

Vsebina te revije ne
odraža nujno stališča
ali mnenja društva
Legebitra.

Za izražena mnenja
odgovarja samo
avtor (ali avtorji) in
se zato ta ne morejo
šteti za uradno
stališče društva
Legebitra

Revija je brezplačna.

GEJM je objavljen
pod licenco Creative
Commons.
Priznanje avtorstva-
Nekomercialno-
Deljenje pod
enakimi pogoji 4.0
Mednarodna

Društvo Legebitra
sofinancira FIHO.
Stališča organizacije
ne izražajo stališč
FIHO.

NA EVROVIZIJI OSEM KVIR PREDSTAVNIKOV

Na letošnji Evroviziji, ki je potekala na Švedskem, se je predstavilo kar osem kvir predstavnikov različnih držav. Ekscentrična Bambie Thug je prva nebinarna predstavnica Irske, ki jo je zastopala s temačno Doomsday Blue. Elektro-pop dvojec Electric Fields je Avstralijo zastopal s pesmijo One Mikali, oba predstavnika pa se identificirata kot kvir osebi. Najmanjšo državo na Evroviziji, San Marino, je zastopal španski rock bend Megara, kjer se frontmanka skupine identificira kot lezbijka. Mustii, predstavnik Belgije, se identificira kot kvir oseba. V preteklosti je sodeloval tudi kot sodnik na Drag Race Belgique. Še en nebinarni predstavnik prihaja iz Švice. Glasbenik Nemo v skladbi The Code poje o potovanju skozi življenje, skozi katerega ne gre niti kot moški niti kot ženska. Predstavnik Združenega Kraljestva, Olly Alexander, ki je znan že iz banda Years and Years in popularne TV serije Greh (It's a sin), se je predstavil s skladbo Dizzy. Zase pravi, da je gej, kvir in nebinarna oseba. Talentirana glasbenica in manekenka SABA je Dansko zastopala s pesmijo Sand. Zase pravi, da je ponosna, da je prva predstavnica Danske, ki se identificira kot kvir in je hkrati še temnopolta ženska. Biseksualec Silvester Belt pa je predstavnik Litve z elektro-pop skladbo Luktelk. Navdih črpa pri LGBTQ+ ikoni Troyu Sivanu. Lotošnja Evrovizija je minila v luči številnih škandalov, vendar je ob enem tudi zgodovinskega pomena za LGBTQ+ skupnost, saj je prvič na Evroviziji zmagala nebinarna oseba Nemo iz Švice.

BELORUSIJA ISTOSPOLNE ODNOSE ENAČI S PORNOGRAFIJO

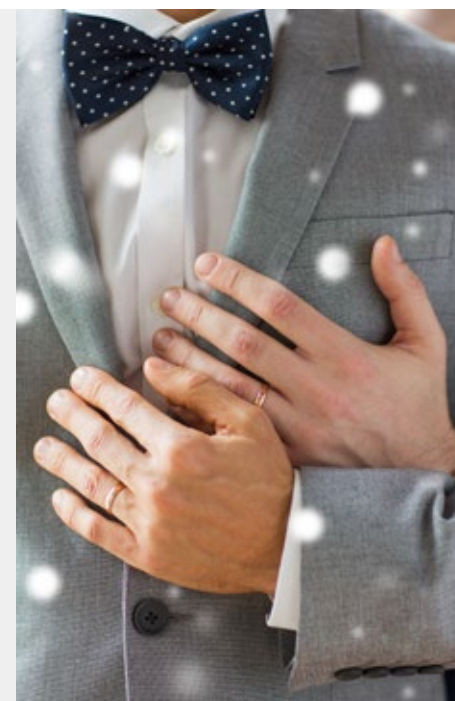
Belorusija dosega novo dno v boju proti LGBTQ+ skupnosti. Po beloruski zakonodaji je namreč pornografija opredeljena tudi kot prikazovanje istospolnih razmerij in transspolnih oseb. Spremembe v zakonodaji uvrščajo homoseksualnost in transspolnost med »netradicionalne spolne odnose ali vedenje«, kar jih postavlja ob bok nekrofiliji, pedofiliji in drugim spornim vsebinam, ki so zakonsko opredeljene kot »netradicionalni odnosi«. Vsakršno javno prikazovanje LGBTQ+ vsebin lahko privede do zaporne kazni do štirih let. Poteza beloruskih oblasti odraža trend naraščajoče represije nad LGBTQ+ skupnostjo, ki jo zaznamujejo tudi primeri javnega poniževanja in policijskega ter političnega nasilja.

V UKRAJINI OB ODLIKOVANJE, KO JE PAVEDAL, DA JE GEJ

Pravoslavna cerkev v Kijevu je razveljavila medaljo, ki jo je podelila Viktorju Pylypenku, ukrajinskemu vojaškemu zdravniku, ko je ugotovila, da je gej. Ta odločitev je naletela na številna neodobravanja drugih ukrajinskih vojakov in vojaških prostovoljcev, ki so se začeli javno odrekati istemu odlikovanju, ki jim ga je podelila cerkev. »Prejel sem val solidarnosti s solzami v očeh, ker sem bil že tako izčrpan zaradi let nenehnih napadov različnih desničarskih radikalcev in klerikov,« je povedal Pylypenko za Politico. Razburjenje se je začelo, ko je Pylypenko na Facebooku objavil, da mu je patriarh Filaret, vodja pravoslavne cerkve Kijevskega patriarhata, podelil medaljo za požrtvovalnost in ljubezen do Ukrajine. Ko je Cerkev videla njegov zapis na Facebooku, saj je bilo v objavi napisano tudi, da je gejevski aktivist, je patriarh Filaret nemudoma preklical nagrado. »Vojaku se zahvaljujemo za njegove vojaške zasluge, ne delimo pa njegovih grešnih preferenc in agitacije LGBT,« je cerkev zapisala v izjavi.

PRVA PRAVOSLAVNA DRŽAVA, KI LEGALIZIRA ISTOSPOLNE POROKE

Grčija je prva pravoslavna država, ki je letos sprejela zakon, ki omogoča poroke istospolnih parov in posvojitve v istospolnih družinah. Kljub nasprotovanju cerkve je parlament zakon potrdil, s premierjem Kiriakosom Micotakisom na čelu podpore. Legalizacija je bila deležna tudi odločne podpore opozicijskih strank, tudi s strani leve stranke Siriza, ki jo vodi Stefanos Kaselakis, prvi odkrito istospolni politični voditelj Grčije. Micotakis je po glasovanju povedal, da je to »mejnik za človekove pravice, ki odraža današnjo Grčijo – napredno in demokratično državo, strastno zavezano evropskim vrednotam«. Kljub ostri opoziciji grške cerkve, ki je imela podporo nekaterih poslancev, je bil zakon sprejet. Pred sprejetjem je v Atenah proti zakonu protestiralo približno 4 tisoč ljudi, ki so nosili verske simbole. Pravoslavni škofi so poslancem, ki so podprli zakon, grozili z ekskomunikacijo, izključitvijo iz cerkve, medtem ko je skrajno desničarska stranka Špartanci sporočila, da bo zakon »odprl vrata pekla in perverzije«. Glasovanje o zakonu so združenja za pravice pripadnikov skupnosti LGBTQ+ pozdravila kot zgodovinski korak, saj menijo, da se istospolne družine v Grčiji soočajo s kompleksnimi administrativnimi ovirami in diskriminacijo na področju zakonodaje v družini. Grčija je tako postala 16. država od 27 članic Evropske unije, ki so legalizirale istospolne poroke. Na globalni ravni pa je to dovoljeno v 36 državah.

V KATARJU ARETIRAN ZARADI HOMOSEKSUALNOSTI

Manuel Guerrero se je v Katar preselil pred sedmimi leti, tam se je zaposlil kot uslužbenec letalske družbe. 4. februarja letos so ga po navedbah njegove družine organi pregona ujeli na lažni Grindr profil in ga pridržali. Domači trdijo, da so bili o pridržanju obveščeni šele 23 dni po aretaciji. Njegov brat je za agencijo Agence France Presse povedal, da je bil Manuel prisiljen podpisati številne dokumente v arabščini, čeprav jezika ne razume. Ni imel tolmača ali odvetnika, katarska vlada pa o aretaciji ni obvestila niti veleposlaništva. Katarske oblasti so ga prisilile, da je imenoval druge LGBTQ+ osebe in mu niso hotele omogočiti dostopa do protiretrovirusnih zdravil za zdravljenje hiva. Oblasti naj bi ga obtožile tudi posedovanja drog, ki so mu jih, kakor navaja njegov brat, v stanovanju podtaknili. Šlo naj bi za četrto grama metamfetamina. Katarska zakonodaja kriminalizira spolna dejanja in odnose med osebami istega spola. Obsojenim grozi kar do deset let zapora. Previdnost v tem delu sveta zato ni odveč.

NEMČIJA IN ŠVEDSKA POENOSTAVLJATA ZAKONODAJO PRI PRAVNEM PRIZNANJU SPOLA

Nemčija in Švedska sta letos sprejeli spremembe zakonov o pravnem priznanju spola, s čimer sta želeli poenostaviti postopek in zagotoviti večjo avtonomijo posameznikom, ki želijo spremeniti svoj pravno priznan spol. V Nemčiji so sprejeli zakon, ki poenostavlja postopke, pri čemer ni več treba pridobiti zdravniškega potrdila ali odobritve sodišča. Namesto tega bodo morali posamezniki, starejši od 18 let, začeti postopek le na matičnem uradu. Ta zakon prav tako uvaja denarne kazni za razkritje prejšnjih imen ali spola brez soglasja, kar je namenjeno zaščiti zasebnosti in dostojanstva posameznikov. Kancler Olaf Scholz je poudaril, da te spremembe spoštujejo pravice transspolnih, interspolnih in nebinarnih posameznikov ter hkrati ohranjajo pravno jasnost in red. Na Švedskem pa je parlament sprejel zakon, s katerim znižuje starostno mejo za pravno priznanje spola iz 18 na 16 let. Ta poteza naj bi postopek naredila bolj dostopen in manj zapleten za posameznike, ki želijo urediti pravno priznanje spola. Po novem zakonu lahko posamezniki, stari 16 let in več, pridobijo pravno priznanje spola s krajšim zdravniškim posvetom in odobritvijo Nacionalnega odbora za zdravje in blaginjo. Kljub temu bodo mladoletniki potrebovali soglasje staršev oz. skrbnikov ali zdravniško odobritev.

PRVI OUTIRAN BIKOBOREC V ŠPANJI

Španski bikoborec Mario Alcalde se je nedavno izpostavil kot panseksualec za časopis El Mundo. »Moji politični in spolni okusi niso običajni v svetu bikoborb,« je povedal. »Močno se identificiram z zastavo LGBTIQ+. /.../ Zaljubim se v osebo, ne v njen spol.« Ta poteza je bila spontana odločitev, ki jo zdaj, ko je že javna, želi izkoristiti za navdih drugim LGBTIQ+ bikoborcem, da bi tudi oni sledili njegovemu zgledu. Še več, Alcalde načrtuje ustanovitev bikoborskega kluba v gejevski četrti Chueca v Madridu in s tem vzpostavitve skupnosti LGBTIQ+ bikoborcev. Reakcije na njegovo razkritje so sicer mešane. Nekateri pozdravljajo njegov pogum za razkritje v tem konservativnem športu, prav tako pa se pojavljajo številne kritike. Borec za pravice živali, Peter Tatchell, ga v javnem pismu poziva, naj prepozna očitne vzporednice med LGBTIQ+ osebami in zatiranjem živali ter se postavi proti barbarski krutosti, ki spremlja bikoborbo. »Opravičila za krutost ni. Če bi obstajalo, bi bile LGBTIQ+ osebe še vedno usmrčene, zaprte ali internirane v duševne ustanove,« je zapisal Tatchell.

APLIKACIJA ZA UČENJE JEZIKOV DUOLINGO JE POSTALA NOVA TARČA RUSKE CENZURE

Ruskomnadzor (RKN), zvezna agencija za nadzor množičnih medijev v Rusiji, je začela s preiskovanjem učne aplikacije Duolingo zaradi širjenja informacij, ki naj bi promovirale LGBTIQ+ skupnost. Ta poteza je sledila odločitvi ruskega vrhovnega sodišča, ki je nedavno označilo mednarodno javno gibanje LGBT za ekstremistično skupino. Preiskava proti podjetju Duolingo se je začela po pritožbi skupine za »človekove pravice« Radetel iz Novosibirsk trdi, da aplikacija vključuje vaje, ki »neustrezno vplivajo na otroke« s sklicevanjem na LGBTIQ+ skupnost. Družba Duolingo je na svoji spletni strani priznala, da vključuje like in zgodbe kvir oseb v svoje lekcije že od samega začetka, saj se trudijo prikazati življenja teh oseb na nesenzibiliziran in normalen način.

V LONDONU ŠTEVILNA ZAPRTJA LGBTIQ+ PROSTOROV

Podatki londonske uprave Greater London Authority (GLA) kažejo, da se je med leti 2006 in 2022 več kot polovica LGBTIQ+ lokalov zaprla, in sicer od nekdanjih 125 lokalov jih danes obratuje le še 50. Razlogi za zaprtje segajo od krize življenjskih stroškov pa do naraščajočih najemnin. Čeprav so bili nočni klubi zaradi pandemije močno prizadeti po vsem svetu, so bili londonski lokali še posebej ranljivi. V okviru meseca zgodovine LGBTIQ+ se poudarja prispevek teh prostorov k kulturni dediščini Londona, vendar pa se soočajo s številnimi ovirami, med katerimi je tudi pritisk razvijalcev in naraščajočih stroškov poslovanja. Za številne ikonične lokale, kot je The Glory v Haggerstonu, so bile težave neizogibne. Kljub prizadevanjem lastnikov, da bi ohranili lokal, so se gradbena dela izkazala kot ovira za nadaljnje poslovanje. Na drugi strani se pojavljajo novi upi, npr. The Divine, lokal, ki ga je odprla ekipa The Glory v Dalstonu, je le en primer odmevnega odprtja v teh težkih časih.

IRAŠKI PARLAMENT V PRIPRAVI NA GLASOVANJE O ZAKONU, KI KAZNUJE HOMOSEKSUALNOST

Aprila je pravni odbor iraškega parlamenta zaključil razpravo o kontraverznem predlogu zakona, ki predvideva smrtno kazen ali dosmrtni zapor za istospolne odnose, in je pripravljen za glasovanje, je iraški zakonodajalec sporočil za časopis The New Arab. Predlog zakona je naletel na številne kritike zahodnih diplomatov, ki v primeru sprejetja zakona opozarjajo na negativne politične in gospodarske posledice za Irak. Iraški kazenski zakonik trenutno ne vsebuje specifičnih določb o homoseksualnosti, vendar LGBTIQ+ skupnost v Iraku pogosto trpi zaradi preganjanja na podlagi drugih zakonov in pomanjkanje zaščite temeljnih človekovih pravic v zakonodaji. Zakon v Iraku je primerljiv z Ugando, kjer je sprejetje podobnega zakona privedlo do sankcij mednarodnih institucij – do omejitev potovanj, ki so jih Združene države uvedle proti ugandskim uradnikom.

PROTESTI V PAKISTANU ZA PRAVICE ŽENSK IN TRANSSPOLNIH OSEB

Na mednarodni dan žensk se je na tisoče ljudi zbralo v večjih pakistanskih mestih, kot so Islamabad, Lahore, Karači in Multan, da bi izrazili svojo podporo pravicam žensk in transspolnim osebam. Zagovorniki so se zbrali, da bi poudarili pomembnost enakosti spolov, varnosti pred nasiljem na podlagi spola ter obsodili seksistične norme v državi. Organizatorji, vključno z neodvisnim kolektivom Aurat March, so vodili proteste in se borili proti diskriminaciji ter neenakosti, s katerima se soočajo tako ženske kot transspolna skupnost. Poudarili so, da v državi, kjer je pripadnost skupnosti LGBTIQ+ še vedno kaznovana z grožnjo smrtni kazni, obstaja nujna zahteva po spremembah. V Lahoreju so se na pohodu združile študentke, transspolne osebe, tovarniške delavke in aktivistke, ki so bile leta 2021 na čelu prizadevanj za pravice žensk in zahtevale ureditev zakonodaje v primeru posilstva. Pred protesti je bilo organizirano tudi vključujoče in varno okolje za razpravo o dogodku s tiskovno konferenco. Cisspolnim moškim je bil vstop v prostor onemogočen.

GANSKI KARDINAL POZIVA K RAZUMEVANJU HOMOSEKSUALNOSTI

V intervjuju za BBC je ganski kardinal Peter Turkson izrazil stališče, ki je v pravem nasprotju z mnenjem nekaterih rimskokatoliških škofov v Gani glede homoseksualnosti. Turkson je poudaril, da bi moralo razumevanje homoseksualnosti prevladati nad stigmatizacijo in da spolna usmerjenost ne bi smela biti obravnavana kot kaznivo dejanje. Izjava kardinala se je zgodila ravno v času, ko ganski parlament razpravlja o predlogu zakona, ki predvideva stroge kazni za LGBTIQ+ osebe. Predlog zakona vključuje možnost do triletne zaporne kazni za istospolne spolne odnose in do deset let za tiste, ki se zavzemajo za pravice LGBTIQ+ skupnosti. Glas razuma, ki ga ponuja Turkson, je zato v državi, ki je močno zaznamovana z verskim vplivom, izjemnega pomena. Tudi mednarodna skupnost se odziva na tovrstne zakonodaje, ki se v zadnjem času pogosto sprejemajo prav na Afriški celine. ZDA so tako zagrožile z ukinitvijo pomoči in vlaganj, do česar je prišlo tudi v primeru Ugande, kjer so sprejele prepoved izdaje vizumov za neimenovane vladne uslužbenke zaradi kršenja človekovih pravic, tudi pravic pripadnikov LGBTIQ+ skupnosti. Svetovna banka je tako zaradi zakonodaje, ki nasprotuje z vrednotami organizacije, označila, da bo zaustavila nova posojila.

V ITALIJI NOV UKREP, KI ŠKODUJE MAVRIČNIM DRUŽINAM

Padova je postala prizorišče sporne zakonodaje, sprejete pod vodstvom George Meloni. Iz rojstnih listov otrok so namreč začeli odstranjevati imena nebioloških istospolnih mater. Ukrep, ki ga je uvedla Melonijeva vlada, je prizadel 33 otrok, rojenim Italijankam, ki so se odločile za umetno oploditev v tujini. Ti otroci so bili prvotno registrirani pod okriljem levosredinske vlade v letu 2017, ki jo je vodil Sergio Giordani. Marca je vlada Melonijeve predstavila tudi zakonodajo, ki razširja nacionalno prepoved nadomestnega materinstva na pare, ki uporabljajo takšne storitve v tujini. Če bo zakon sprejet, bo kršiteljem grozila dvoletna zaporna kazen in globa v višini več kot milijon dolarjev. Padova je tako prvo mesto v Italiji, ki je razveljavilo rojstne liste, vendar se pojavlja skrb, da bodo tem ukrepom sledile tudi ostale regije, zlasti tiste, ki jih nadzorujejo desnosredinske vlade.

VISOKA STOPNJA NESTRPNOSTI DO SKUPNOSTI LGBTIQ+ V MOLDAVIJI

Nova študija, ki jo je izvedel Center Partnership for Development v Kišinjevu, razkriva nizko stopnjo sprejemanja marginaliziranih družbenih skupin v Moldaviji. Sem so vključene tudi LGBTIQ+ osebe, za kar strokovnjaki med drugim krivijo neizvajanje zakona proti sovražnemu govoru in močan vpliv ruske propagande v medijih. Po podatkih študije približno 70 odstotkov Moldavcev za svojega soseda ne bi sprejemalo pripadnika LGBTIQ+ skupnosti, kar 50 odstotkov ne bi sprejelo osebe, ki živi s HIV-om. Izvršna direktorica centra je opozorila, da so te številke jasen pokazatelj stopnje diskriminacije in predsodkov v Moldaviji ter da je boj proti stereotipom in vključevanju manjšinskih skupin še vedno v začetni fazi. Leo Zbanca, koordinator informacijskega centra Genderdoc-M, je poudaril, da sovražno okolje v družbi vpliva na varnost LGBTIQ+ oseb in njihov proces razkritja svoje spolne usmerjenosti ali identitete. Opozoril je tudi na vpliv širjenja dezinformacij, ki se prenašajo prek ruskih medijev, in poudaril pomen izvajanja veljavnih zakonov, kot je zakon proti sovražnemu govoru. Študija tako kaže na pomembno potrebo po doslednem izvajanju zakonodaje za preprečitev sovražnega govora in boju proti diskriminaciji v Moldaviji.

JAPONSKO SODIŠČE: ZAVRAČANJE ISTOSPOLNIH POROK JE PROTIUSTAVNO

Japonsko višje sodišče je razsodilo, da je zavračanje istospolnih porok protiustavno in pozvalo vlado k nujnim ukrepom za odpravo protiustavnosti. Ta odločitev je sledila po vložitvi primera pred tremi leti s strani treh istospolnih parov, ki so trdili, da je izključitev istospolnih parov iz enakosti zakonske zveze neustavna. Sodišče sicer nima pristojnosti, da bi razveljavilo veljavni zakon o zakonski zvezi, ki se razlaga tako, da omejuje zakonsko zvezo na zvezo med moškimi in žensko. V sodbi Višjega sodišča v Sapporu je navedeno, da se z onemogočanjem sklenitve zakonske zveze med istospolnimi pari in s tem uživanjem enakih ugodnosti, kot jih imajo heteroseksualni pari, krši temeljna pravica do enakosti in svobode sklenitve zakonske zveze istospolnih. Čeprav je trenutno na oblasti konservativna liberalno-demokratska stranka, raziskave kažejo, da večina Japoncev podpira ureditev zakona tudi za istospolne pare.

VRNITEV SKUPINE GOSSIP

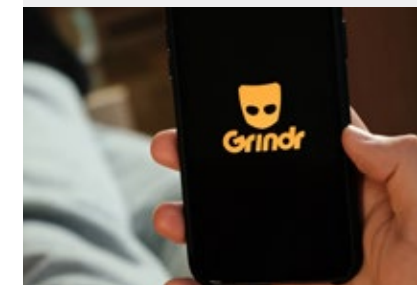
Indie rock skupina Gossip, s frontmanko Beth Ditto, se vrača na glasbeno sceno. Skupina je začetek tisočletja zaznamovala s hiti, kot sta Heavy Cross in Standing In The Way Of Control. Leta 2016 je skupina razpadla, saj je Ditto izrazila željo po osamosvojitvi in samostojni karieri. Sledilo je obdobje, v katerem se je posvetila snemanju samostojnega albuma, predstavitvi lastne linije oblačil za močnejše ter sodelovanju v televizijskem šovu Monarch. Vendar pa je bilo njeno zasebno življenje v tem obdobju polno izzivov, vključno z ločitvijo, smrtjo očeta in izgubo stikov s soustanoviteljem skupine Gossip. Leta 2019 se je Ditto ponovno povezala s soustanoviteljem Howdeshellom, kar je vodilo v kreativno sodelovanje. Skupaj z bobnarko Hannah Billie so ustvarili nov album Real Power. V tem obdobju pa je Ditto našla novo ljubezen. Zdaj je zaročena s transspolnim glasbenikom Tedom Kwo. Ditto se v javnosti ni nikoli bala izraziti svojega mnenja. Je odkrita zagovornica pozitivnega odnosa do telesa in pravic LGBTIQ+ oseb, navdih pa že od najstniških let črpa iz feministične queer punk scene.

TAJVANSKA DRAG QUEEN JE POSTALA ZMAGOVALKA RUPAUL'S DRAG RACE

Tajvanska drag queen, Nymphia Wind, je zmagovalka šestnajste sezone ameriškega šova RuPaul's Drag Race. Nymphia, katere pravo ime je Leo Tsaa, je 28-letni oblikovalec iz Tajvana. Njena zmaga je sprožila val navdušenja po celi državi, od tajpejskega kompleksa Ximending Red House – rojstnega kraja drag scene – do številnih podpornikov in čestitk na družabnih omrežjih. Čestitke je prejela tudi od predsednice Tajvana, Tsai Ing-wen, ki je njeno zmago pohvalila kot simbol poguma in uspeha. Tsai in njena vlada si prizadevata za več pravic LGBTIQ+ oseb, vključno z uzakonitvijo istospolnih porok leta 2019, kar je bil prvi tak zakon v Aziji, prejšnje leto pa tudi z omogočanjem posvojitve otrok istospolnim parom.

NAPADI NA LGBTIQ+ OSEBE PREKO APLIKACIJ V BOSNI IN HERCEGOVINI IN SRBIJI

Bosna in Hercegovina in Srbija sta v zadnjem času postali prizorišči številnih napadov na LGBTIQ+ osebe preko aplikacij za iskanje zmenkov. Analiza BIRN-a je razkrila več primerov nasilja in zlorab, ki so se zgodili v teh dveh državah, s čimer so se povečala tveganja tudi za uporabnike aplikacij, kot je Grindr. Takšen primer se je zgodil oktobra lani v Sarajevu, ko je Filip (psevdonom) preko Grindra navezal stik z drugim moškim, ki se je izkazal za napadalca. Soočil se je z nasiljem in izsiljevanjem, pri čemer je bil tarča udarcev in napadov zaradi svoje spolne usmerjenosti. Pozneje je Filip izvedel, da je bil prvi od petih gejev, ki ga je isti storilec napadel v obdobju enega meseca v Sarajevu. Podobni incidenti so se dogajali tudi v Srbiji, kar kaže na sistematičen vzorec nasilja in zlorab na podlagi spolne usmerjenosti ali identitete posameznika. Beograjska nevladna organizacija Da se zna! je v zadnjih treh letih zabeležila kar 262 incidentov, katerih izvor je neposredno povezan s transfobijo in homofobijo. Organizacije, ki se borijo za pravice LGBTIQ+ skupnosti, opozarjajo na potrebo po ozaveščanju policije in tožilcev o zločinih iz sovraštva ter pozivajo k izboljšanju zakonodaje za zaščito žrtev. Poleg tega se pojavljajo težave pri prijavi teh incidentov, saj mnogi posamezniki zaradi preteklih izkušenj z neprimernim ravnanjem ali neukrepanjem policije ne zaupajo pravnemu sistemu.

Zgodba je resnična le, če je celovita ...

Muzeji in LGBTIQ+ dediščina prostora

V muzejih se v zadnjih desetletjih nekaj dogaja. V preteklosti so bile njihove velike sobane, kjer so domovali zaprašeni kabineti prepolni čudnih predmetov (praviloma vprašljivega izvora) in povečevalne upodobitve mitološko/zgodovinskih dogodkov, dostopne le privilegiranim slojem družbe. Posledično so zgodbe, ki so jih pripovedovali, naslavljali na zelo ozko družbeno skupino – s tem pa ohranjali tradicionalne družbene vrednote in razmerja moči. Že nekaj časa pa ni več tako – tudi muzeji se spreminjajo. Vsaj deklarativno se namreč vedno bolj pogosto identificirajo kot prostori dialoga in kritičnih družbenih vprašanj – skromen muzej, trdijo nekateri, javnosti pomaga graditi mostove in ustvarja stične točke v vse bolj avtomizirani družbi. Čeprav ni muzeja, ki bi lahko trdil, da ponuja popolno sliko kulture prostora, v katero je umeščen, se številne muzejske ustanove trudijo zapolniti vrzeli tako, da aktivno vključujejo zgodbe ljudi in skupnosti, ki jih je v preteklosti uradno zgodovinopisje spregledalo.

Leta 2022 je denimo Muzej Oxforda odprl razstavo z naslovom *Queering Spires* (Kvirjenje stolpov), s katero so predstavljali »skrito zgodovino« oxfordске LGBTIQ+ skupnosti. Vodja projekta Richard Howlett je takrat dejal, da ima Oxford bogato kvir zgodovino, na katero je lahko ponosen. Vendar pa je to »zgodovina, ki je skrita na podstrešjih, v arhivskih omarah in spominih ljudi«.

Oxfordski muzej ni edini. Pridružili so se jim tudi Muzej kraljice Viktorije in princa Alberta (Victoria & Albert Museum), Muzej Liverpoola in mnogi drugi. Poleg tega pa že vrsto let delujejo specializirani muzeji, kot so IHLIA LGBT Heritage v Amsterdamu ali Muzej Schwules v Berlinu. Pri tem moramo poudariti, da verjetno ni muzeja, galerije, arhiva ali knjižnice, ki med svojimi zidovi ne bi hranil predmetov, ki pričajo o kvirovski dediščini – vprašanje pa je, ali jih v tem kontekstu tudi tolmačijo.

Kaj pa v Sloveniji?

Letos mineva 40 let od coming-outa slovenskega gejevskega in lezbičnega gibanja s prvim Magnus festivalom v Ljubljani, ki ga, mimogrede, prištevamo med najstarejše festivale LGBTIQ+ filma v Evropi. Razširitev tega gibanja iz Ljubljane na celotno ozemlje države in tudi zunaj nje je zaznamovala težka in zapletena pot, tako z vidika sprejemanja in osveščanja družbe kot tudi zakonskih, tj. pravo-formalnih določil, ki naj bi omogočali dostojno življenje vsakemu posamezniku znotraj naše družbe. Pri tem je ključno vlogo odigralo predvsem skoraj štiridesetletno neutrudno delo številnih civilnodružbenih organizacij, skupin in posameznikov, ter njihovih lokalnih in mednarodnih zaveznikov.

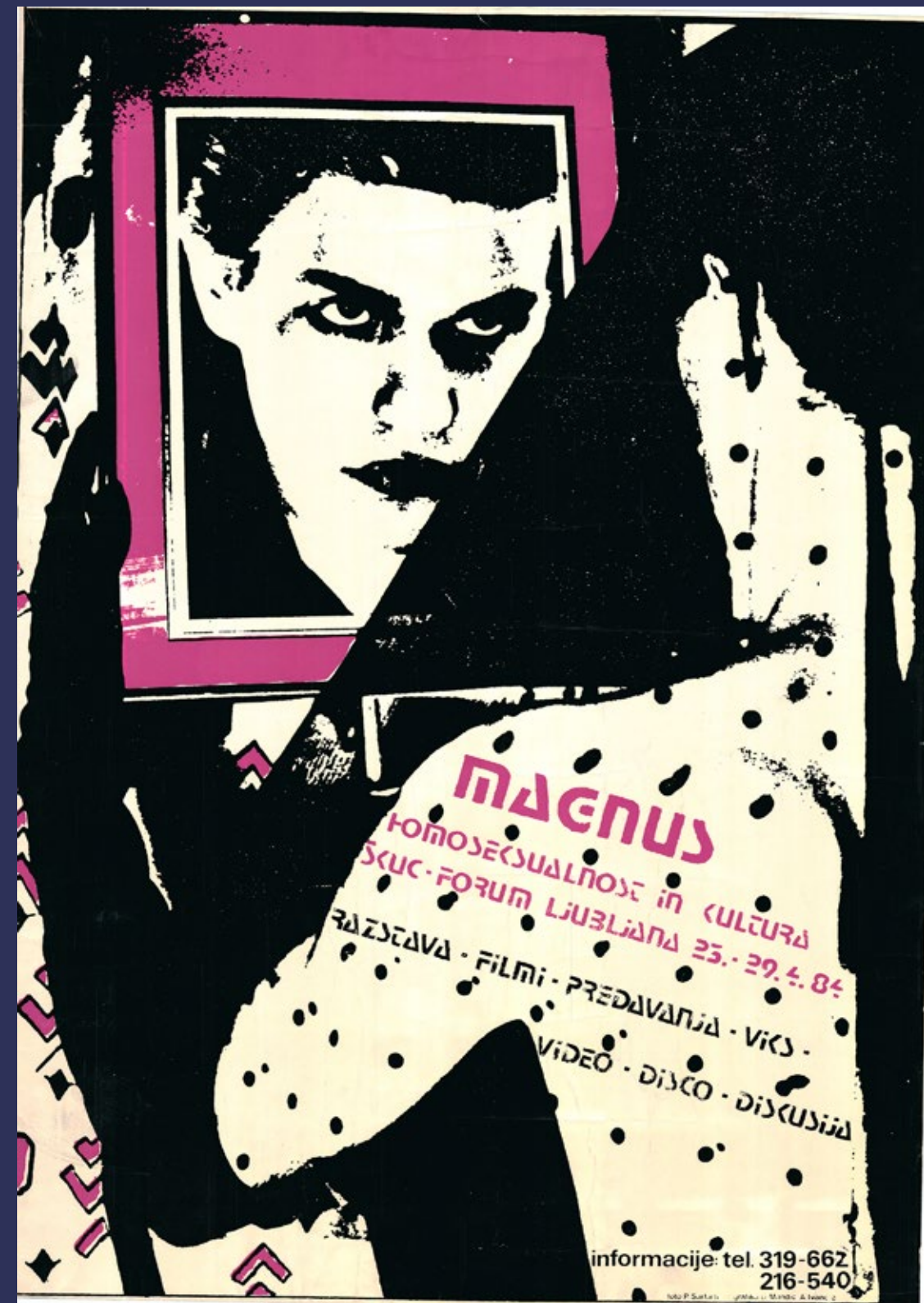
Bogata dediščina gibanja (z redkimi svetlimi izjemami) je povečini ostajala zunaj muzejskih prostorov. Dolgoletno družbeno, politično, kulturno in ekonomsko izključevanje spolnih manjšin je botrovalo temu, da se večina dediščine te skupnosti ne hrani v posebnih ustanovah (izjemno delo na tem področju so opravili v Inštitutu za novejšo zgodovino in v Narodni in univerzitetni knjižnici z arhivom Društva ŠKUC), temveč v arhivih organizacij in pri posameznikih, ki so po svojih najboljši močeh ohranili in zbirali zanje pomembne predmete. Zato je Mestni muzej Ljubljana (MGML) v letu praznovanja 40. obletnice organiziranega gibanja z društvom ŠKUC in Muzejem novejšje in sodobne zgodovine Slovenije objavil javni poziv s povabilom k sodelovanju vsem, ki bi lahko pomagali dokumentirati raznolikost zgodovine LGBTIQ+ skupnosti v Sloveniji. Na poziv, ki je še vedno aktiven, so se odzvale tako številne organizacije kot tudi posamezniki, ki so prispevali predmete, umetniška dela, fotografije, dokumentacijo, transparente in drugo gradivo iz aktivističnih akcij, ki nazorno predstavljajo, kot je zapisala Nataša Velikonja v kronologiji *Dvajset let gejevskega in lezbičnega gibanja: 1984 – 2004*, preplet »zgodb mnogih, ljudi in skupnosti, let in obdobj, brezdomstva in prostorov, diaspor in scen, muzike in manifestov, festivalov in demonstracij, užitka in ponosa, načrtov in akcij, upornosti in odpornosti«. Prav te zgodbe tvorijo zapuščino civilnega gibanja, katerega aktivistično delovanje je nepreklicno zaznamovalo urbano ljubljansko okolje in širšo regijo.

Mestni muzej o dediščini ljubljanskih prostorov

V sklopu programa obeležja 40. letnice LGBT gibanja Mestni muzej pripravlja razstavo, ki bo osvetljevala tematiko skozi prizmo prostorov za združevanje, podporo in organizirano zagovorništvo gibanja LGBTIQ+, naj bodo le-ti fizični, virtualni, (ne)varni, vidni, skriti, skupnostni, aktivistični, konceptualni, intelektualni, zabaviščni, ljubezenski, festivalski, žurerski, provokativni. S tem želimo tudi znotraj muzejskih zidov ustvariti nov prostor srečevanja in razmisleka o večletnem zgodovinskem angažmaju posameznikov in skupin, katerih delovanje pogosto ni prepoznano ali beleženo, čeprav je jasno, da je njihova zapuščina sestavni del našega okolja.

Kot je nedavno povedala avtorica in aktivistka Chimamanda Ngozi Adichie ob otvoritvi odmevnega Muzeja Humboldt Forum v Berlinu, »ne moremo poljubno izbirati ali izločati dele zgodovine po svoji volji, saj bi to pomenilo le izvajanje surove moči. Kajti pripovedovati samo en del zgodbe pomeni v bistvu – lagati. Zgodba je resnična le, če je celovita ... Preteklosti ne moremo spremeniti, lahko pa spremenimo svojo slepoto zanjo.«

■ CORINNE BRENKO
Mestni muzej Ljubljana (MGML)

Promocijski plakat za festival Magnus: homoseksualnost in kultura, Škuc forum. April 1984, Ljubljana. Škuc LGBT digitalni arhiv 1984–2021. Hrani: Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana – INZ.

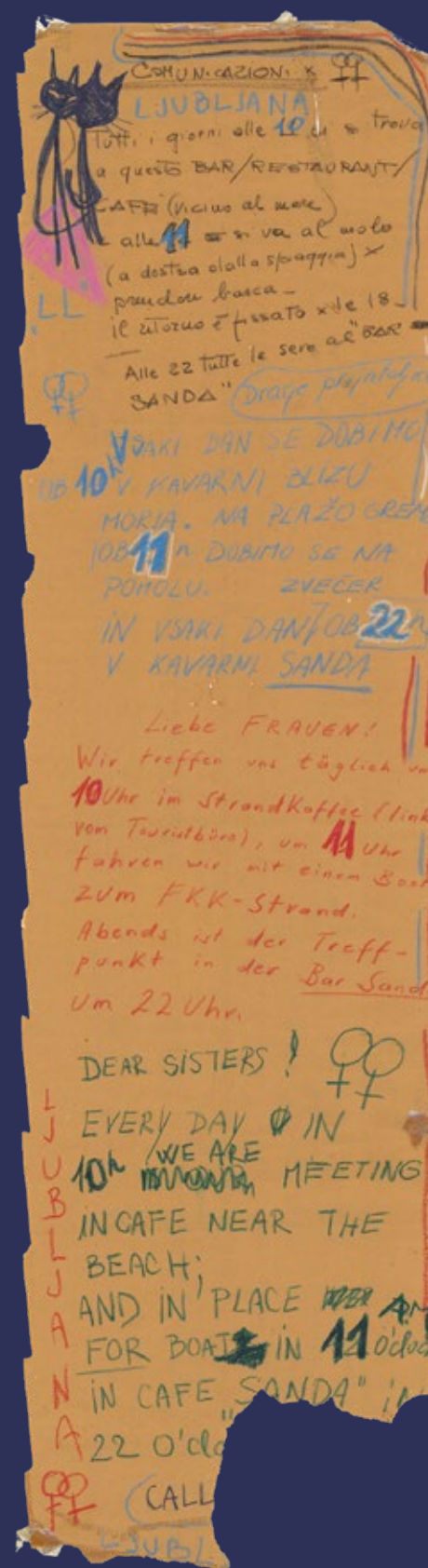

8. konferenca ILIS. 1986, Ženeva (Švica). Foto: Hitomi Sawabe. Škuc LGBT digitalni arhiv 1984–2021. Hrani: INZ

Zgibanka 9. dnevi gay in lezbičnega filma, Škuc LL – Magnus. December 1993, Ljubljana. Škuc LGBT digitalni arhiv 1984–2021. Hrani: INZ

Plakat prvega mednarodnega Lezbičnega kampa, Škuc LL. Avgust 1989, Rab (Hrvaška). Škuc LGBT digitalni arhiv 1984–2021. Hrani: INZ

Klub K4, LGBT tura na 6. festivalu Lezbična četrt. September 2020, Ljubljana. Foto: Ana Kuhelj. Škuc LGBT digitalni arhiv 1984–2021. Hrani: Inštitut za novejšo zgodovino, Ljubljana.

25. november – Svetovni dan boja proti nasilju nad ženskami. 17. Junij 1995, Ljubljana. Foto: Suzana Tratnik. Škuc LGBT digitalni arhiv 1984–2021. Hrani: INZ

Postavljanje razstave Po korakih. 6. september 2021, Ljubljana. Foto: Katarina Kolenc. Škuc LGBT digitalni arhiv 1984–2021. Hrani: INZ

Parada ponoda – Obvoznica mimo nestrpnosti. Junij 2001, Ljubljana.
Foto: Brane Mozetič. Škuc LGBT digitalni arhiv 1984–2021. Hrani: INZ

Plečam ogljas

JAVNI POZIV

Vsem, ki ste **sooblikovali zgodovino** gibanja LGBT v Sloveniji

Letos obeležujemo **40. obletnico gibanja skupnosti LGBT v Sloveniji**, ki jo praznujemo skozi celo leto z razstavami, srečanji, koncerti in druženji.

ŽELIŠ PRI TEM SODELOVATI?

Odzovi se javnemu pozivu Mestnega muzeja Ljubljana ter Muzeja novejšje in sodobne zgodovine Slovenije, kjer si želimo zbrati osebne spomine, slike, plakate, fotografije in drugih predmetov, ki nosijo zgodbe o živahni zgodovini LGBT gibanja v Sloveniji.

RADI BI SLIŠALI TVOJO ZGODBO!

prof. dr. Bogdan Lešnik

*Aktivist je nekdo,
ki ga žene prepričanje;
mene je vodila logika*

Fotografija je bila objavljena leta 1993 v reviji Revolver. Foto: Jasna Klančičar

Začetek LGBT gibanja v Sloveniji je imel velik vpliv na družbeno ozračje. Med pionirje zagotovo sodi prof. dr. Bogdan Lešnik. Zase pravi, da ni aktivist v tradicionalnem pomenu besede, pač pa izpostavlja, da ga je vodila logika. Sodeloval je pri organizaciji festivala Magnus, ki je bil ključen pri razvoju LGBT v javnem prostoru Slovenije.

Dr. Lešnik, dr. Roman Kuhar je v enem od intervjujev povedal, da ste prvi gejevski aktivist v Sloveniji. Kako bi opisali začetke vašega aktivizma v Sloveniji?

Sam si ne bi rekel »aktivist«, razen v najsplošnejšem pomenu »tu in tam aktiven«. Aktivist je nekdo, ki ga žene prepričanje; mene je vodila logika. Videl sem, da je potreben zelo majhen korak, da se obstoječa razmerja korenito spremenijo, in sem ta korak napravil. Z ekipo iz tedanjega ŠKUC-Foruma smo priredili multimedijски festival, imenovan Magnus. Za nastanek poznejših tvorb nimam posebnih zaslug. Bile so delo drugih, ki jim je festival odprl vrata.

Kako je vaš aktivizem vplival na vaše osebno življenje in odnose z najbližjimi?

Končno so me pustili na miru. Šala, ampak s precej resnice.

Kateri dogodki oziroma mejniki so bili ključni po vašem mnenju za razvoj LGBT gibanja v Sloveniji?

Za vidnost LGBT ljudi v Sloveniji je bil pomemben krog dramatika in igralca Ivana Mraka pred vojno in po njej. Ker pa je šlo za umetniško srenjo, že v tem nekaj posebnega, se ji je dopustilo več kot navadnim smrtnikom. S svojo pobudo in aktivnostjo sem hotel pripeljati dotlej abstraktno »tujo« kategorijo spolne usmerjenosti v vsakdanje življenje konkretnih ljudi vseh slojev, poklicev itn., v vidno polje družbe in države, in sicer kot subjektivno pozicijo, iz katere izhajajo raznovrstni interesi. Za nadaljnji razvoj LGBT gibanja so bile pomembne artikulacije teh interesov. Kulturni programi (literatura in teorija, filmski festival) so ostali osrednji v Škucu, za socializacijo pa je največ naredila kar zgodnja Legebitra. Pomemben je bil vsekakor tudi politični prodor, ki je postopoma uresničil naše utopične ideje (istospolne poroke, udeležba v javnih zadevah, varstvo pred diskriminacijo itn.). Da ne našte-

vam – vsaka pobuda prispeva svoje, če prestane javno konfrontacijo.

Ste sodelovali tudi s tujimi aktivisti? In če, kdo vam je bil za vzgled?

Diskutiral sem z marsikom, najbližji pa mi je bil teoretik, filozof Guy Hocquenghem, ker je odlično korigiral številna moja naivna stališča.

Ali lahko delite kakšno zanimivo anekdoto ali spomin iz začetkov vašega aktivizma?

Pred prireditvijo leta 1984 sem pisal na British Council v Zagrebu in jih prosil za posredovanje pri pridobivanju nekaterih angleških filmov za »gay festival«, kakor sem se izrazil. V prijaznem odgovoru me je uradnik vprašal, zakaj uporabljam besedo »gay«. Kaj ne vem, da ima neprijetne konotacije? Dolgo sem mislil, da sploh niso razumeli, kakšen festival bo to. Toda seznam filmov je govoril sam zase, težko bi spregledali temo. Danes mislim, da so jo vsekakor prepoznali, niso pa je hoteli oglaševati. To je bil čas thatcherizma, skrajno konservativne politike, ki ni marala slišati takih besed in je štiri leta pozneje uzakonila člen 28 (veljal je do leta 2003 oz. tri leta manj na Škotskem), ki je lokalnim oblastem prepovedoval vsakršno »promocijo homoseksualnosti« (še posebno obravnavo v šolah kot »nečesa sprejemljivega«). Vrteti filme je bilo eno, opredeliti jih kot LGBT pa čisto nekaj drugega. To je bila britanska realnost, ki mi je ostala prikrita do leta 1988, ko sem v (Zahodnem) Berlinu podpisal peticijo proti členu 28. To ni presežena zgodovina, če kaj takega sploh obstaja – svoj »člen 28« ima danes npr. Rusija.

Ste doživeli tudi kakšne neprijetne situacije oziroma celo grožnje? Če ste, ste zaradi tega kdaj razmišljali o opustitvi aktivizma?

Seveda so bile neprijetne situacije in tudi grožnje, a nič sistematičnega vse do leta 1987, ko je nekako zapoznelo v Jugoslaviji nastal pravi kulturni šok. V

resnici je bil umetno izzvan, Slovenija je bila takrat izpostavljena kot »dežela pedrov«, kar je bila oblika političnega pritiska na slovenske oblasti, ki so se upirale ekspanzivnemu srbskemu nacionalizmu. To je bila kompleksna situacija, za katero vemo, kako se je končala. V njej so imela pomembno vlogo »nova družbena gibanja«, kakor smo takrat rekli, ki so vključevala tudi Magnus. Solidarnost med tedanjimi libertarnimi družbenimi tokovi je bila za gibanje izjemno produktivna in varovalna.

Kako ocenjujete napredek LGBT gibanja v zadnjih štiridesetih letih? Kje menite, da smo napredovali? In, ali smo po vašem mnenju kje nazadovali?

Pretekli dosežki gibanja so vidni, nemara pa smo nazadovali kot skupnost. Trenutno kakšnih aktivnosti, ki bi koristile širši LGBT populaciji – na primer nam, ki smo že v letih –, niti ne zaznavam. Saj ne vem, mogoče kakšne potekajo, pa so dobro skrite. Tudi za revijo, ki ji tukaj dajem intervju, sem prvič slišal ob vašem povabilu.

Za konec, kaj bi želeli sporočiti mlajšim generacijam LGBT aktivistov?

Poskušam se spomniti, kdo so ti mlajši aktivisti in kaj počnejo. Vidnejši so mi starejši aktivisti, tudi nekateri bivši. Mislim, da sta še vedno relevantni obe področji delovanja, ki sem ju omenil, kulturna in socialna, in seveda ju moramo gledati skupaj. Javne razprave na raznovrstne teme, tudi in še zlasti o svojem položaju v svetu, in druženje s tem ciljem soustvarjajo skupnost, njeno dinamiko in njen način obstoja v družbi. To sta pokazala Škuc in zgodnja Legebitra (delo s skupinami). Mogoče bi se bilo dobro iz zgodovine tudi kaj naučiti, namesto da jo zgolj proslavljamo.

■ BLAŽ ANDOLJŠEK

Izbrana bibliografija Bogdana Lešnika na LGBT teme

Gej in povzpetnik. V: ERIBON, Didier. Vrnitev v Reims. Ljubljana: Založba / *cf., 2022. Str. 189–203.

Spol in seksualnost. Časopis za kritiko znanosti. 2017, letn. 45, št. 267, str. 241–254.

Sovražni govor v psihoanalitični perspektivi. Socialno delo. okt./dec. 2010, letn. 49, št. 5/6, str. 299–304.

Seksualnost?. V: KORENJAK, Roman (ur.). Seksualnost : zbornik prispevkov. Ljubljana: Združenje psihoterapevtov Slovenije, 2006. Str. 13–28.

Spodobnost fašizma in fašizem spodobnosti. V: MOSSE, George L. Nacionalizem in seksualnost : morala srednjih razredov in seksualne norme v moderni Evropi. Ljubljana: Založba / *cf., 2005. Str. 287–303.

Opombe pod črto : med mislijo in blodnjo. V: LEŠNIK, Bogdan (ur.), FREUD, Sigmund. Spisi o umetnosti. Ljubljana: Založba / *cf. 2001. Str. 417–425.

Avtobiografija in zgodovina : zapiski za raziskavo. V: KLEJN, Lev S. Sprevrnjeni svet. Ljubljana: Založba / *cf., 2001. Str. 273–279.

Fragmenti o norosti, seksualnosti in sebi. V: FOUCAULT, Michel. Zgodovina norosti v času klasicizma. Ljubljana: Založba / *cf., 1998.

Mitologika družine in spolna usmerjenost v političnem boju. V: RENER, Tanja (ur.), POTOČNIK, Vika (ur.), KOZMIK VODUŠEK, Vera (ur.). Družine : različne – enakopravne. Ljubljana: Vitrum, 1995. (1995). Str. 11–14.

Istospolna partnerstva in otroci. Časopis za kritiko znanosti. 1993, 21, št. 162/163, str. 49–51.

Raba morale. V: PLANT, Richard. Rožnati trikotnik : nacistična vojna proti homoseksualcem. Ljubljana: Krt, 1991. Str. vii–xvi.

Podpri nas!

Pošlji SMS LEGEBITRA5 na 1919

Ali poskeniraj QR kodo

40
LET LGBT
GIBANJA

PRAZNUJ
Z NAMI

40lgbt.si

- RAZSTAVE
- SREČANJA
- KONCERTI
- DRUŽENJA
- PREDAVANJA
- FESTIVALI

Spletna stran, kjer najdeš vse dogodke na temo praznovanja **40. obletnice gibanja skupnosti LGBT v Sloveniji!**

več dogodkov

S poslanim SMS sporočilom boste darovali 5 € za delovanje in programe društva Legebitra.

ŠKUC

Pridružite se nam, da skupaj obeležimo 40 let LGBT gibanja pri nas!

V letu 2024 praznujemo 40. obletnico gibanja LGBT v Sloveniji. Nekaj dogodkov se je v prvi polovici leta že zvrstilo, a brez skrbi, do konca tega leta jih prihaja še kar nekaj.

Že 5. junija se bo v Galeriji Kresija otvorila fotografska razstava tajvanskega fotografa Simona Changa, ki bo predstavil fotografsko serijo zaodrškega dogajanja mlajše generacije slovenskih kraljic preobleke.

Naslednji dan, 6. junija, sledi otvoritev razstave fotograf Rick Burger (Nizozemska/Nemčija) v Galeriji Alkatraz, ki jo pripravljajo KUD Mreža, Mednarodni feministični in kvirovski festival Rdeče zore in Društvo ŠKUC. Na razstavi bodo predstavljeni portreti aktivistov_tk iz celotnega sveta, med katerimi boste uspeli najti tudi nekaj domačih neutrudnih aktivistov_k, ki so v skupnosti že pustili svoj pečat.

1. julija nadaljujemo na ploščadi pred Muzejem novejše in sodobne zgodovine Slovenije z razstavo na prostem, ki bo tematsko posvečena prvim letom formiranja gejevske in lezbične scene v Ljubljani v osemdesetih letih prejšnjega stoletja.

Sklepni del razstavnega programa ob obletnici pa se bo 24. oktobra 2024 sklenil s pregledno razstavo o prostorih za združevanje, podporo in organizirano zagovorništvo gibanja LGBT, ki že 40 let sooblikujejo urbano kulturo in družabno življenje prestolnice, z naslovom Prostor gibanja LGBT skupnosti v Ljubljani v Mestnem muzeju Ljubljana.

19. junija bo potekal zdaj že tradicionalni Roza_ZRC+. Na že znani roza lokaciji se bodo ponovno zvrstili številni roza obarvani dogodki, kot so Roza_bazar, Roza_simpozij, Roza_vintič, Roza_smernice in Roza_oder.

Leto 2024 bomo zaključili s Festivalom LGBT filma, ki tokrat poteka že v svoji 40. ediciji, Mletos od 9. do 16. decembra. Festival štejejo za začetek gibanja LGBT+ skupnosti v Sloveniji, ko je bil leta 1984 prvič organiziran tako imenovani festival Magnus. V sklopu filmskega festivala si bo na prostem v TAM TAM-ovi galeriji pred Figovcem in v galeriji Mestnega kina Kinodvor moč ogledati tudi razstavo vseh festivalskih plakatov.

Več dogodkih o celotnem programu pa si lahko ogledate tudi na spletni strani 40lgbt.si

Pogled nazaj, korak naprej

Looking back, marching forward

**Ljubljana,
8.-15.
junij**

Festival Parada ponosa 2024 Ljubljana Pride Festival 2024

(TRDO)EROTIČNA MOŠKA HOMOSEKSULNA POEZIJA ANTIKE IN SREDNJEGA VEKA

Po koncu teološkega študija, ko sem se zopet navdušil za latinščino (v prvem semestru se mi je zaradi slovničnih pravil povsem zamerila) in ko sem podrobneje spoznal LGBTQ+ kulturo, sem naletel na prevod nekaterih Katulovih pesmi v slovenščino, nad katerimi sem bil povsem razočaran. Prevajalec jih je bolj ali manj uspešno cenzuriral in tako skoraj povsem zabil njihovo homoerotično značaj, z evfemizmi pa je zamenjal vse sočne izraze seksualnosti. To, ter odsotnost slovenskih prevodov homoerotičnih pesmi drugih antičnih in srednjeveških avtorjev, me je pripravilo do tega, da sem začel povsem ljubiteljsko prevajati sam. Upam, da bom s pesmimi in njihovim komentarjem zadovoljil zahtevne bralce in bralke Gejma.

Razumevanje homoseksualnosti v antiki in srednjem veku je z besediščem sodobnega časa težko razumljivo. V stari grščini in latinščini ni besed, ki bi natančno opredelile to, kar danes dojemamo kot homoseksualnost ali heteroseksualnost. Antična družba Sredozemlja je bila patriarhalna, njena spolnost pa je temeljila na dominantnem oz. aktivnem moškem in podrejeni oz. pasivni ženski. Tovrstno dožemanje moškosti je močno zaznamovalo tedanji pogled na to, kar še najlažje označimo kot homoseksualnost in biseksualnost.

Grška kultura je idealizirala eros med svobodno rojenimi moškimi državljani in navezanost moškega na drugega moškega izven družine, pogosto tudi z razliko v starosti.

Straton, Musa paidike XII. 34

*Včeraj sem jedel pri Demetriju, trenerju dečkov,
najbolj blaženem od vseh ljudi.*

*Eden je ležal na njegovih prsih, eden na rami,
eden je prinašal jedi, eden pa stregel pijačo –*

kako občudovanja vreden kvartet. V šali sem mu

*rekel: »Dragi prijatelj, ali jih treniraš tudi
ponoči?«*

V rimski kulturi je tovrstna navezanost oz. ljubezen pomenila ogrožitev avtoritete »patra familiasa«, kar je pomenilo popolno oblast moškega nad njemu podrejenimi člani družine ter sužnji v domačem gospodinjstvu. Grški svet je iz tega razloga tudi idealiziral moške z majhnimi penisi (samo oglejte si grške kipe), ker je to pomenilo prevladovanje uma in ljubezni nad spolno slo. Rim pa je, ravno nasprotno, v znamenje moškosti občudoval velike penise.

Marcial, VI. 36

Papil, tvoj penis je tako velik in tvoj nos tako dolg,
da si ga lahko povohaš, kadar se ti dvigne.

Marcial, XI. 63

Filomuz, gledaš nas med kopanjem
in takoj vprašaš, zakaj imajo
moji gladki fantje tako velike kurce.

Na tvoje vprašanje bom odgovoril zelo preprosto:
(zato, ker) fukajo radovedne tipe.

Več piscev piše o dogodkih na kopalščih; npr. da so kopalci iz navdušenja nad velikostjo moškega uda kakega mladeniča vstali in mu namenili aplavz.

Marcial, IX. 33

Flak, če zaslišiš v kakem kopalšču aplavz,
vedi, da je vzrok temu zagotovo Maronov kurac.

»Pravi moški« je moral biti v svoji odrasli dobi možat in aktiven in imeti tudi zadostno število spolnih partnerjev in partneric. Nemoralno je bilo imeti spolne odnose z ženo drugega svobodnorojenega moškega, njegovo zakonsko hčerko, mladoletnim sinom ali z njim samim, sprejemljivo pa je bilo imeti spolne odnose z mladimi fanti, dekleti iz nižjih stanov ter seveda sužnji.

Katul, 56

Kato, o smešna stvar in zabavna,
vredna tvojih ušes in krohota.
Smeš, Kato, kolikor občuduješ Katula,
ta stvar je smešna in nadvse zabavna:
zalotil sem mladega fanta, ki je porival dekle.
Njega sem, naj bo vseč Dionu,
napičil na moje trdo kopje.

Pisci so se pogosto zgražali nad pasivnostjo odraslih moških pri spolnem odnosu. Ta je bila sicer sprejemljiva za mlajše fante, od njihove polnoletnosti (pri 14-ih letih) do 25. leta, in za sužnje.

Marcial, II. 62

Labien, dlake po prsih, nogah in rokah si puliš,
po mednožju strižeš in okoli tiča briješ.
Vsi vedo, da to počneš za svojo punco.
Toda za koga si briješ svojo rit?

Marcial, VI. 26

Glava našega Sotada je v nevarnosti.
Je Sotad česa obtožen? Ne.
Sotad se more več doseči erekcije. Sedaj fafa.

Katul se pri tem ni obotavljal posmehovati niti samemu Gaju Juliju Cezarju, za katerega je znano, da se je v mladosti spolno podredil Nikomedu, kralju Bitinije.

Katul, 57

Lepo se ujemata, nemoralna pasivca,
pedrulji Mamur in Cezar.
Nič čudnega: kot madeža sta
– eden iz Rima in drugi iz Formij –,
ki ostajata globoko vtisnjena in ju ne moreš izprati:
oba enako bolna dvojčka,
oba na enem počivalniku kaj vešča,
eden bolj kakor drugi nenasiten v prešuštvu,
tekmeča, ki si delita mlada dekleta.
Lepo se ujemata, nemoralna pasivca.

Večkrat so bila aktivna in dominantna spolna dejanja razumljena tudi kot kazen za moške, saj bi to pomenilo precejšen posmeh okolice, ker jim ni uspelo ubraniti svoje moškosti.

Katul, 16

Pofukal vaju bom v rit in usta,
pasivni Avrelj in peder Furij,
ker me po mojih verzih sodita,
češ, da so pohotni in premalo sramežljivi.
Kajti prav je, da je pobožen pesnik čist,
ni pa treba, da so taki njegovi verzi.
Zato imajo čar in duhovitost,
ker so nežni ter malo perverzni
in ker lahko vzbudijo srbenje.
Ne govorim o fantih, temveč o kosmatih moških,
ki več ne morejo premikati genitalij.
Vidva pa sta brala mojih »tisoč poljubčkov«
in zato mislita, da sem manj moški?
Pofukal vaju bom v rit in usta.

Priapeja, 35

Pofukal prvič v rit te bom, tatič,
v usta, če te bom zasačil dvakrat,
če tretjič boš izvajal ropanje,
za kazen boš trpel in to in ono:
pofukal v rit te bom in v usta.

Prostituiranje je bilo dovoljeno sužnjem, v Rimu pa tudi svobodnim državljanom in državljanke, so pa zaradi tega izgubili nekatere državljanske pravice. V Stari Grčiji so bili pri tem strožji, saj jih je lahko doletel izgon iz države ali celo smrtna kazen. Prostituta je namreč lahko najel tudi suženj.

Katul, 33

O tatova najspretnjša vseh kopalšč,
oče Vibenij in razuzdani sin njegov.
Oče ima bolj umazano desnico,
sin pa bolj požrešen anus:
zakaj ne gresta v izgnanstvo v hudobne dežele,
saj je očetovo ropanje znano ljudem,
sin pa kosmate riti ne more ponuditi
v prodajo niti za drobiž?

Dramatik Plavt omenja, da je bila v Rimu ulica, znana zgolj po moških prostitutih. Običajno so se homoseksualni in biseksualni moški dobivali v kopalščih in telovadnicah, pesnik Juvenal pa kot znamenje identifikacije med njimi navaja, da so se s prsti popraskali po glavi. Juvenal v svoji 9. satiri predstavi življenje žigola, ki se je preživljal s služenjem bogatim pasivnim moškim, Apulej pa v Zlatem oslu opisuje, kako je skupina pasivnih fantov najela dobro obdarjenega prostituta in ga izmenično zadovoljevala.

Katul, 80

Gelij, kako naj razložim,
zakaj so te rožnate ustnice
bolj bele od snega pozimi,
kadar zjutraj iz hiše odideš potem,
ko se ob osmih prebudiš v dan
po mirnem dolgem počitku?
Nekaj je gotovo: resnične govorice šušljajo,
da fafaš velike moške kurce?
Torej je gotovo: vpijejo, da so ubogemu Viktorju počila jajca,
na tvojih ustnicah pa so sledi izmolžene sperme.

Iz sicer bolj skopih navedkov avtorjev izvemo tudi zanimivo podrobnost. Rimski moški so običajno masturbirali z levo roko. Na masturbacijo so gledali z nekakšnim pomilovanjem, kot na nekaj, kar je zgolj izhod v sili za vse tiste, ki spolno ne občujejo.

Marcial, IX. 41

Pontik, nikoli ne fukaš, temveč uporabljaš levico
za svojo ljubico in tvoja roka ti služi kot prijateljica v
poželenju.
Misliš, da to ni nič? Velik zločin je, verjemi mi,
katerega težo lahko dojame tudi tvoj um.
Seveda je Horacij¹ enkrat fukal, pa je rodil kar tri potomce,
Mars² tudi enkrat in mu je krepostna Ilija dala dvojčka:
vse bi bilo izgubljeno, če bi oba drkala,
ter dala v roke svoj umazan užitek.
Verjemi, da ti narava sama pove dejstva:
»Pontik, to kar izgubljaš med prsti, je človeško bitje.«

Marcial, XI. 73

Ligd, ko te vprašam, mi vedno prisežeš, da boš prišel,
ter določiš uro in izbereš kraj.
Ko dolgo časa zaman ležim s srbečim kurcem,
mi namesto tebe pogosto pomaga moja leva roka.
Kaj naj ti zaželim, slepar, za te zločine in obnašanje?
Ligd, lahko nosiš sončnik enooke gospodarice³.

Klasična latinščina je imela izredno bogat besedni zaklad za moške izven heteroseksualnih norm (vsaj 17 izrazov). Nedvomno je v Rimu in večjih mestih obstajala homoseksualna subkultura s svojim žargonom in navadami. Še bolj pestra je bila pri izrazih za spolne organe. Imela je vsaj 25 izrazov za penis (celo penis je zgolj metafora, ki je sicer v arhaični latinščini označeval rep, kasneje pa je ta pomen skoraj izgubil; osnovni izraz za moški spolni organ je mentula), izven tega pa tudi posebne izraze za penis v erekciji ali pa povsem mlahavega penisa. Stara grščina ni bila pri tem nič skromnejša.

Straton, Musa paidike XII. 3

Diodor, priveski dečkov imajo tri oblike⁴,
nauči se njihovih poimenovanj.
Še nedotaknjene imenuj »zgovoren«,
»zrno« tistega, ki se je pravkar začel razkrivati,
tistega, ki ga je roka že pričela tresti, imenuj »kuščar«,
za najpopolnejšega pa sam dobro veš, kako bi ga moral
imenovati.

Straton, Musa paidike XII. 210

Štej tri, vse njih v postelji, dva med njimi aktivna
in dva pasivna. Zdi se, da govorim o čudežu,
toda ne lažem. Tisti v sredini je zadovoljen od drugih dveh:
od zadaj užitek dobiva in spredaj užitek daje.

Marcial, III. 71

Fanta boli kurac, tebe Nevolus pa tvoja rit.
Nisem vedeževalec, toda vem, kaj počneta.

Posebej se velja dotakniti tudi sklepanja porok med moškimi. Zakonodaja in običaji sicer niso predvidevali zakonske zveze med moškima, pravo je tudi ni uradno priznavalo, se je pa večkrat zgodilo, da sta partnerja sklenila zakon po navadah, značilnih za heteroseksualno poroko. Te so vključevale doto, obredno podajanje roke, sprevod z baklami pa tudi oranžno rdečo poročno tančico, ki so jo sicer nosile neveste.

Marcial, I. 24

Decian, vidiš neurejene lase tistega,
čigar strogosti se boj
ki govori o Kuriju in Kamilu, braniteljih svobode?
Ne zaupaj njegovi zunanosti: včeraj se je omožil.

Marcial, XII. 42

Bradati Kalistrat se je omožil z robotim Afrom,
na način, s katerim se moški običajno poroči z dekletom.
Spredaj so svetile bakle, tančice so mu zakrivalo obraz,
manjkale niso niti besede k tebi, Talasij⁵,
imenovana je bila tudi dota. Rim, mar nisi videl še dovolj?
Pa menda ja ne čakaš, da še rodi?

S svobodo krščanstva oz. uzakonitvijo religije kot edine dovoljene v državi, se je mnogo stvari spremenilo. Homoseksualno vedenje je sčasoma postalo kaznivo, zato sta se proti njemu borila predvsem Cerkev in država; sprva bolj intenzivno, že kmalu pa je začetna vnema začela popuščati. Na podlagi pisnih virov lahko razberemo, da je bilo prebivalstvo do homoseksualnosti bolj ravnodušno, glavni preganjanci so bili predvsem visoki cerkveni in državni voditelji. S ponovnim vzponom mest konec 10. stoletja je začela tudi gejevska skupnost uživati precejšnjo svobodo in razcvet, ki pa se z začetkom 13. stoletja (križarske vojne, preganjanje judov, muslimanov in »heretikov«) znatno okrni. Poezija srednjega veka je postala predvsem ljubezenska, ena redkih izjem pa je bil, že pod vplivom humanizma, Antonio Beccadelli, ki je v zbirki epigramov z naslovom Hermafrodit (1425) znova obudil neomejeno erotiko Katulovih in Marcialovih del ter Priapeje.

Hermafrodit, I. 12

Proti Mamurianu, možu ritne nemoralnosti
Mamurian, če bi si na ramena naložil vse tiče,
ki si jih dobil v rit, ter jih daleč prenašal, bi bil močnejši od
bika.

Hermafrodit, I. 14

Lepidin sprašuje avtorja, zakaj moški, ko enkrat začnejo z
analnim fukom, sploh ne morejo odnehati
Avtor šal, zakaj moški, ko enkrat fukajo v rit ali usta,
s tem ne morejo nikoli več prenehati?
Še celo Bretonec in Frank, ki sta ga komaj okusila,
tekmujeta s Sieno in zmagujeta v tej vrsti seksa.
Neapelj se predaja Galcem, Firence Kimbrom:
tako ko dobijo priložnost, šlatajo njihove fante!

Hermafrodit, I. 22

O Kvintiju, kako zmore erekcijo
Kvintij, za tiste, ki jih ne ljubiš, je tvoj penis skušnjava,
če pa ti je prijetno, ne zmores imeti erekcije.
Kdor hoče, ti lahko svoje prste porine v rit:
pravijo, da je tako Helena fukala s Parisom.

Na podlagi virov lahko vidimo, da je bila antična družba precej podobna sedanji. Mnoge spolne norme in predsodki so se skozi srednji vek ohranili vse do danes. Nedvomno je tudi tedanje dožemanje in sprejemanje homoseksualnosti in biseksualnosti variiralo glede na mestno ali podeželsko okolje, pa tudi pogled na spolne navade ni bil povsod enak. Enako kot danes so se antični moški, ki so ljubili moške, zabavali, hodili v »fitnes«, savne in na štrik place ter se ukvarjali s svojim videzom. Srednji vek je to dediščino antike zgolj nekoliko preoblikoval po svoji modi, na poseben način pa je dopolnil ljubezensko poezijo, ki je v tem obdobju močno prevladovala. Nekaj najlepših gejevskih romantičnih pesmi antike in srednjega veka boste lahko prebrali v prihodnji številki Gejma.

O avtorjih

Gaj Valerij Katul (ok. 84–ok. 54 pr. n. št.), biseksualen rimski pesnik. O njegovem življenju je na voljo malo podatkov, večino lahko razberemo iz njegovih 116 pesmi.

Mark Valerij Marcial (ok. 40–ok. 103), rimski pesnik ibernskega rodu. Napisal je skupno 1561 epigramov, razvrščenih v 12 knjig.

Priapeja (2. pol. 1. in začetek 2. stol), zbirka 80 pesmi, verjetno enega samega avtorja. Napisane so, kot da jih govori Priap, bog plodnosti, sadnih gajev in zelenjavnih vrtov, prepoznaven po izrazito velikem in štrlečem penisu.

Straton (konec 1. in začetek 2. stol), grški pesnik, sestavil je antologijo homoseksualnih erotičnih in ljubezenskih epigramov, imenovano Μοῦσα Παιδική (Mousa Paidike), Muza fantov.

Antonio Beccadelli (1394–1471), Il Panormita (Palermčan) je bil italijanski pesnik, pravnik, učenjak, diplomat in kronist.

■ TADEJ STRNIŠA

¹ Publij Horacij iz legende o vojni med Rimom in Albo Longo.

² Bogu Marsu je Rea Silvija, znana tudi kot Ilija, rodila Romula in Rema, ustanovitelja Rima.

³ Luscae dominae. Morda je Marcial s tem mislil penis (glavica s sečnico je podobna očesu, kožica pa je sončnik). Kadar si potreben, penis prevzame vlogo gospodarice (mentula je samostalni ženskega spola), ne možgani.

⁴Straton tu navede tri žargonske izraze za penis v treh fazah masturbacije.

⁵Talasius ali Talassus, rimski bog poroke, med poročnim obredom so vzklikali njegovo ime.

ZDRAVLJENJE HOMOSEKSUALNOSTI

Od sežiganja klitorisa do presaditve testisov

Konverzivne ali reparativne prakse so prakse t. i. »zdravljenja«, ki spreminja in zatira spolno usmerjenost posameznika, njegovo spolno identiteto in/ali spolni izraz s pomočjo psiholoških, fizičnih ali duhovnih posegov. Pogosto se izvajajo proti volji osebe, večinoma pod pritiskom družbe, staršev in ali širše družine. Cilj takšnih praks je npr. »ozdravljenje« homoseksualnosti. Tovrstne prakse imajo svoj izvor v 19. stoletju. V času, ko prevladujoča stališča o spolnosti temeljijo na nerazumevanju in predsodkih, je šlo za poskuse spreminjanja spolnih usmerjenosti ali spolnih identitet posameznikov, podprte z mešanico medicinske nevednosti, verskih dogm in družbenih norm.

Leta 1869 je nemški psihiater Carl Friedrich Otto Westphal zagovarjal tezo, da ljudje, ki doživljajo privlačnost do istega spola, trpijo za duševno motnjo. V nekaj letih po objavi njegovega članka so nekateri najvplivnejši evropski psihiatri takratnega časa prišli do istega zaključka. Kaj kmalu so ti začeli razvijati metode, za katere so verjeli, da bi lahko »ozdravile« moške in ženske njihovih »motenj« pri doživljanju spolne privlačnosti do istega spola.

Leta 1899 je nemški psihiater Albert von Schrenck-Notzing na konferenci o hipnozi drzno trdil, da je ozdravil homoseksualnega moškega, pri čemer je bilo potrebnih le 45 seans hipnoze in nekaj obiskov v bordel. Trdil je, da je preko hipnoze manipuliral z njegovimi seksualnimi impulzi ter jih preusmeril od zanimanja za moškega k trajni želji po ženskah. Temeljnih dokazov o uspešnosti takšne prakse ni.

Avstrijski endokrinolog Eugen Steinach je trdil, da je izvor homoseksualnosti v moških testisih, kar je posledično vodilo v kastracijo moških in presaditev »heteroseksualnih« testisov.

Da bi ljudi ozdravili privlačnosti do istega spola, so psihiatri in drugi zdravstveni delavci kar 150 let izvajali tisto, za kar danes vemo, da so bili eksperimentalni in izjemno nevarni »tretmaji« oz. posegi. Prizadevanja za spreminjanje spolne usmerjenosti in spolne identitete niso bila omejena le na medicinsko področje, velik in pomemben vpliv so imele tudi verske skupine, ki so prisilile kvir ljudi, da poleg terapij »moliijo za ozdravitev od homoseksualnosti«, vse v luči, da bi jih naredili bolj sprejemljive za heteronormativno družbo.

Po navedbah dr. Chiare Beccalossi, zgodovinarke na Univerzi v Lincolnu, specializirane za medicinsko obravnavanje spolne usmerjenosti in spolne identitete, so bile sprva najinvasivnejše oblike terapij izvajane na ženskah in ne na moških. »Na koncu 19. stoletja so lezbijke »zdravili« z ooforektomijo – odstranitvijo jajčnikov ali pa je bila uporabljena tudi kavterizacija klitorisa – sežiganje klitorisa.« Takšne prakse so izvajali le na revnih ljudeh, podatkov, da bi bili premožni ljudje podvrženi takšnim barbarskim ravnanjem, ni. V 20. letih 20. stoletja so se psihiatri domislili novih in še bolj invazivnih »terapij« za kvir osebe. Ena takšnih so bile hormonske terapije, pojasnjuje Beccalossi. »Endokrinologi so začeli uporabljati hormone, ki so jih pridobili iz testisov ali jajčnikov živali in jih injicirali v moške, med drugim so to tehniko uporabljali tudi pri zdravljenju impotence pri moških ter histerije in neplodnosti pri ženskah. Predvsem v Rusiji pa so se posluževali operacij presaditve testisov.«

Hkrati so znanstveniki začeli eksperimentirati z lobotomijo, kar je povzročilo trajno škodo na delih možganov oseb, podvrženih takim postopkom.

Da bi ljudi odvrnili od svojih nagonov, so se razvile tudi »te-

rapije«, pri kateri so uporabljene različne taktike, kot so npr. elektrošok. Verjeli so, da bo vzpostavitev vezi med elektrošoki in prikazi slik golih moških pri moških zavirala njihovo sposobnost vznurjenja. V nekaterih primerih so bili moški izpostavljeni električnim šokom genitalij. Gre za prakse, ki so bile v Združenem kraljestvu uporabljene še vse do sedemdesetih let 20. stoletja. Podobna metoda, ki sicer ni vključevala elektrošokov, je temeljila na prikazovanju erotičnega slikovnega gradiva, medtem ko so pacienti prejeli zdravlilo, ki je povzročilo bruhanje. Nekateri so pustili nekaj dni v sobi brez sanitarij, obkrožene z lastnimi iztrebki. Namen je bil povzročiti fizično nelagodje in to fizično nelagodje povezati s homoseksualno željo.

Sodobna podoba konverzivnih praks je zaznamovana s kompleksnim prepletom verskega fundamentalizma, kulturnega konzervativizma in sistemske diskriminacije.

Čeprav so glavne medicinske in psihološke organizacije, vključno z Ameriškim psihiatričnim združenjem in Svetovno zdravstveno organizacijo, nedvoumno obsodile konverzivne prakse in jih označile kot neučinkovite in izredno škodljive za posameznika, ostajajo legalne oz. je to v veliki meri neurejeno področje v mnogih državah, tudi v Sloveniji, kar omogoča neetičnim praktikom, da izkoriščajo ranljive posameznike. Po pričevanjih posameznikov se tovrstne prakse izvajajo tudi v Sloveniji.

Na žalost ni celovite baze podatkov o statistiki konverzivnih praks, kar je posledica različnih dejavnikov, med katerimi so tajnost nekaterih praks, pomanjkanje standardiziranih mehanizmov za poročanje in razlike v pravnih opredelitvah med regijami. Kljub temu so nekatere študije in ankete poskušale osvetliti razširjenost konverzivnih praks v določenih državah ali regijah.

Anketa, ki jo je leta 2019 izvedel Williams Institute v Združenih državah, ocenjuje, da je približno 698.000 odraslih LGBTQ oseb v Združenih državah prestalo konverzivno prakso, pri čemer jih je približno 350.000 to doživelo v mladosti. Poleg tega je raziskava organizacije Stonewall v Združenem kraljestvu ugotovila, da je okoli 2 % LGBTQ oseb tudi v Združenem kraljestvu prestalo konverzivno prakso. Podatkov za Slovenijo nimamo.

Ti podatki kažejo, da je konverzivna terapija razširjena v različnih regijah in med različnimi populacijami. Vredno je tudi omeniti, da ti statistični podatki morda ne zajemajo celotnega obsega konverzivnih praks.

Najbolj odmevna zgodba o konverzivni praksi je zgodba Garrarda Conleya: O verskem taboru za spreobrnjenje homoseksualnosti, imenovanem »Ljubezen v akciji«. Svoje spomine in doživljanja je zapisal v knjigi *Boy Erased*, po katerem je bil leta 2018 posnet film z istim naslovom. Opisuje idejo taborišča, ki temelji na predstavi, da je homoseksualnost odvisnost, ki se lahko zdravi z metodami, podobnimi tistim za zatiranje odvisnosti od drog, alkohola, hazardiranja in drugih odvisnosti. Med bivanjem je Conley padel v depresijo in samomorilne misli.

Konverzivne prakse so raznolike in pogosto temeljijo na zastarelih ali znanstveno neutemeljenih metodah, ki posameznikom povzročajo doživljenjske oz. dolgotrajne posledice. Tovrstne prakse so bile zasnovane na povsem napačnem prepričanju, da je homoseksualnost in transspolne identitete mogoče pozdraviti ali zatreti s psihološkimi in/ali medicinskimi sredstvi oz. posegi. Gre za neetične postopke, ki so pogosto v nasprotju z zdravstvenimi in psihološkimi smernicami ter nenazadnje vsaj v nekaterih državah tudi nezakonite. Zato je nujno, da se uvedejo zakonske prepovedi in regulacije, ki ščitijo posameznike pred škodljivimi in neetičnimi praksami konverzivnih terapij.

NEKAJ EVROPSKIH DRŽAV JE ŽE UVEDLO PREPOVED ALI OMEJITEV KONVERZIVNIH PRAKS. MED NJIMI SO:

MALTA, ki je leta 2016 kot prva država v Evropi prepovedala konverzivno terapijo. Zakon prepoveduje kakršno koli obliko terapije ali zdravljenja, namenjenega spreminjanju spolne usmerjenosti ali spolne identitete osebe.

NEMČIJA, ki je leta 2020 prepovedala izvajanje in promocijo konverzivnih praks tako za mladoletne osebe kot tudi za odrasle, v kolikor se te izvajajo pod prisilo, prevaro ali zunanjimi pritiski.

ŠVICJA, kjer je leta 2020 švicarski nacionalni svet sprejel sklep, s katerim je pozval k prepovedi konverzivnih praks. Čeprav še ni pravno zavezujoč, sklep vladi narekuje, naj ukrepa in prepove te prakse.

ALBANIJA, kjer je zbornica psihologov maja 2020 izdala odločitev, s katero je obsodila konverzivne prakse in prepovedala psihologom, da jo izvajajo.

ŠPANIJA, kjer so vsaj v nekaterih regijah, kot sta Madrid in Valencia, uvedli prepovedi konverzivnih praks. Poleg tega potekajo prizadevanja na nacionalni ravni za uvedbo zakonodaje, ki bi te prakse prepovedala na nacionalni ravni.

Poleg zakonske prepovedi je treba dodati tudi izobraževalno in ozaveščevalno noto pri soočanju z miti in napačnimi predstavami, ki podpirajo tovrstne prakse. Le tako bomo ustvarili bolj strpno in vključujočo družbo, v kateri lahko LGBTQ+ posamezniki živijo avtentično in brez strahu pred diskriminacijo ali preganjanjem.

Boj proti konverzivnim praksam je boj za človekove pravice in dostojanstvo. To je poziv k ohranjanju temeljnih načel enakosti, avtonomije posameznika in spoštovanja raznolikosti. Le tako bomo gradili svet, kjer lahko vsakdo svobodno ljubi kogarkoli želi in živi avtentično, brez strahu pred prisilo ali diskriminacijo.

OBLIKE PRAKS

PSIHOLOŠKE TERAPIJE: vključujejo pogovorne terapije, ki poskušajo spremeniti spolno usmerjenost ali identiteto posameznika s pomočjo psiholoških tehnik, kot so kognitivno-vedenjska terapija ali psihoanaliza. Te terapije pogosto temeljijo na napačnem prepričanju, da je spolna usmerjenost ali identiteta rezultat psiholoških motenj ali travm.

RELIGIJSKE TERAPIJE: nekatere verske skupnosti izvajajo konverzivne terapije pod pretvezo duhovnega zdravljenja. To lahko vključuje molitev, post, poskuse »izgona« homoseksualnosti ali transspolnosti skozi verske obrede ali eksorcizme.

FIZIČNI POSEGI: to so npr. elektrokonvulzivna terapija, hormonsko zdravljenje ali celo kirurški posegi, ki se izvajajo v upanju na ozdravitev spolne usmerjenosti ali identitete.

KONVERZIVNA TERAPIJA ZA MLADOLETNIKE: mnogi mladoletniki so prisiljeni v konverzivno terapijo s strani svojih staršev ali skrbnikov, kar pogosto vključuje izolacijo, zlorabo ali prisilne terapije brez njihove privolitve. To lahko povzroči hude travme in dolgoročne težave pri odnosih in samopodobi.

■ SEBASTJAN SITAR

ZA KORAK K PREPOVEDI KONVERZIVNIH PRAKS V EVROPSKI UNIJI

PODPISI IN DELI

NAŠO EVROPSKO
DRŽAVLJANSKO POBUDO.

Against
Conversion
Therapy

LEGEBITRA

Salome

Letos, ko zaznamujemo štirideseto obletnico našega LGBTIQ gibanja in se oziramo v preteklost, ne moremo mimo osebnosti, ki je na sceni pustila močan pečat. Pionirka draga, aktivistka, ki je sodelovala pri ustvarjanju Tiffanyja, ena prvih medijsko izpostavljenih LGBTIQ oseb in prva trans ženska, ki jo je spoznala Slovenija. Njeni nastopi so bili nepogrešljiv del življenja skupnosti, s svojim aktivizmom pa je utirala pot drugim in pomembno prispevala k vidnosti trans oseb pri nas.

**Rodila si se na Rabu, kjer si prežive-
la otroška in najstniška leta. Kako se
spominjaš odraščanja v tistem oko-
lju? Ali si že kot otrok štrlela ven iz
svojega okolja?**

V šoli sem bila že kot otrok upornica, vse me je zanimalo, izstopala sem na različne načine. V šoli sem se med odmorom s puncami pred celo šolo igrala elastiko, nisem se marala igrati s fanti, ker so bili bolj agresivni. Bilo je veliko verbalnega poniževanja in podobnega, ampak jaz sem bila – hvala Bogu, da imam dolg jezik – gobčna in sem se znala borit zase.

In družina?

Kot najstnica sem pri 14 letih že dala celemu otoku Rabu vedeti, da sem drugačna. Takrat še nisem vedela, da sem trans ženska, ker tega ni bilo na televiziji niti v knjigah. Čutila sem, da bi bila rada ženska, ampak seveda nisem vedela za transspolnost. To sem živela za pusta, ko sem se lahko oblekla v dekle. Rab je imel poleti, od maja do oktobra, neke vrste gej bar, in če si bil z Raba in v tem lokal, so rekli, da si gej. Domačini tja niso zahajali, ker je bilo znano, da je bar poleti »rezerviran« za LGBT osebe. Ko sem jaz s štirinajstimi leti šla v ta bar, je moja mami za to takoj izvedela. Ob petih zjutraj sem prišla iz bara domov,

ob šestih je že vedela, kje sem bila. Čeprav sem dobro vedela, kje sem bila, sem se sprenevedala, češ da ne vem, kakšni ljudje zahajajo v ta lokal. In nekako mi je mami verjela, ampak naslednji večer sem bila spet v istem baru in moja sestra je prišla v izvidnico. Sedela sem za šankom in pila stock kolo, nato pogledam skozi okno in vidim sestro z možem, ko sta šla mimo. Seveda potem nisem mogla več reči, da ne vem, kje sem bila. Tako se je to razkrilo in dokler nisem odšla z Raba, sem se morala vsak dan kregati z mami. Ko sem imela vsega dovolj, sem se odločila, da grem s trehuhom za kruhom, eno torbo sem vzela, par cunjic in sem šla. Mami je rekla: »Čez en mesec se boš vrnil nazaj!« A sem ji odvrnila, da se ne bom nikoli več za stalno vrnila, in tako se je tudi zgodilo.

**Nato si prišla v Ljubljano. Zakaj si se
odločila, da prideš sem?**

Na Rabu je znana nudistična plaža, kjer so turisti – predvsem Italijani, Avstrijci in Nemci – poleti v osemdesetih letih pripravljali transvestitske šove. Iz hotela so prinesli rjuhe, iz njih naredili garderobo, oder, zavese, za glasbo so imeli veliki kasetar z baterijami in tako delali šov. Od Lize Minelli do avstrijskih jodlarskih. Ampak vse to so delali moški z brki, ki so smešno izgledali, to

so bile bolj komične točke. In to je bilo moje prvo srečanje z dragom. Mene so nato opazili na plaži in so me vprašali, če bi jaz pripravila eno točko, morda kaj odplesala, da imajo kostumček in glasbo in vse potrebno. Jaz sem se najprej malce sramovala, potem pa sem se odločila, da ne bom več nastopala doma v mamini kuhinji za namišljeno publiko. Tako sem poskusila nastopati pred ljudmi in vsi so bili navdušeni. Ker so tam sedeli Slovenci, so mi rekli, da bi morala priti nastopati v Slovenijo. Kontaktirali so Braneta Mozetiča, ki mi je uredil prvi nastop v klubu K4. Bilo je v poznih osemdesetih letih in takrat se je začelo, to je bil moj prvi stik s slovensko sceno. Potem sem skoraj vsako nedeljo potovala z Raba, ne da bi starši vedeli, v Ljubljano, v K4. Sprva sem torej potovala, potem pa sem se preselila v Slovenijo. Ampak z Raba me pot ni peljala naravnost v Slovenijo, najprej me je na Reko, kjer sem živela in delala kot natak. Takrat sem žurala v Opatiji, bili so krasni partyji. Za žurke sem se preoblačila v žensko, čez dan pa sem živela moško življenje. Potem sem se v začetku devetdesetih z Reke preselila v Ljubljano.

**In bila si prva, ki je v K4 delala drag
šove?**

Čisto prva. Ker ni bilo nobene druge,

Salome in Elena, 27. 3. 1994. Foto: Frenk Fidler

Salome v Roza disku, sredina devetdesetih let. Foto: Jasna Klančičar

sem čez noč postala zvezda. Publika je bila čisto nora name. Pa še stand up sem delala obenem, ker sem bila gobčna, in to takrat, ko ga pri nas sploh še ni bilo.

Ampak nisi bila pa dolgo edina, a ne? Potem so prišle tudi druge.

Ja, kar dosti kasneje so prišle še druge. Ampak so zelo hitro odšle, o tem bi tudi ti lahko kaj povedal. Vse ste mislile, da je kar tako delati drag. Takrat se od tega ni dalo živeti. Nisi se mogel preživljati s tem. Jaz sem se izbornila do te mere, da sem dobila neko ceno. In obstala.

Kako odprta je bila takrat družba? Kakšen je bil odnos družbe do LGBT skupnosti?

Ja, družba, povsod je bila, ne bom rekla nerazgledana, ni pa se veliko vedelo o tej tematiki. Moja mami recimo ni verjela, da homoseksualci sploh obstajajo; mislila je, da je to samo grda beseda, s katero en človek ponižuje drugega. Družba je bila bolj zaprta, vseeno pa so nekateri ljudje sprejemali tudi v tistem času. In seveda sam družiš z ljudmi, ki te sprejemajo. Takrat je bila tudi cela revolucija. Jaz

sem se začela pojavljati v medijih, javno govoriti o različnosti, celo pojme sem učila javnost – kaj pomeni lezbijka, gej, biseksualec, kdo so transspolni ljudje, ker ljudje so takrat vse metali v en koš. Jaz sem bila prva, ki je o teh stvareh za slovenske medije spregovorila javno. Veliko je bilo intervjujev, bila sem zanimiva, ker je bilo to v Sloveniji nekaj novega. Gledali so me seveda, kot da je prišel cirkus na vas, za veliko ljudi sem bila čisti čudak. Družba je bila po eni strani zelo zaprta, zelo grdo nastrojena proti vsemu, kar ni bilo v skladu z normami.

Vidiš, jaz pa sem imel drugačno predstavo, vedno sem imel v glavi, da so bila devetdeseta, v času po osamosvojitvi, vseeno bolj liberalna.

Na nek način so bila. Bila so bolj varna leta. Že roza večeri v K4 so bili mešani, takrat v klubu niso žurali samo "naši". Prihajali so tudi strejti, ker so bili to najboljši žuri v Ljubljani. Potem je prišla Ambasada. Lahko rečem, da je bila Ambasada Gavioli en sam roza večer, ker so takrat poleg LGBT oseb tja prihajali ljudje, ki so nas sprejemali.

Če se še malo pomudiva pri tvojih te-

levizijskih nastopih v devetdesetih. Veliko si se pojavljala na televiziji tudi s Heleno Blagne, nastopala in jo tudi imitirala. A ni bilo celo več nekega pojavljanja v javnosti in manj sovražne nastrojenosti takrat kot pa zdaj?

Sovražnost je zmeraj obstajala in bo obstajala, dokler bo obstajal svet. Vse to je odvisno od vzgoje doma, od tega, kar otrok sliši za mizo. Nekateri ljudje ne bodo nikoli razumeli drugih, ker ne razumejo niti sami sebe. Kako pa bodo druge? Vzgojeni smo v duhu, da se opravlja, da se ne sprejema, da privoščimo, da sosedu crkne krava. In še danes so nekateri otroci vzgojeni na ta način, da postajajo sovražni, ne samo do LGBT skupnosti, do česarkoli, kar ni po normi.

Kako pa se spominjaš nedeljskih K4 v tistih starih časih?

Zame je bil to, ko sem še živela na Rabu, cel ritual, bil je pohod, romanje. Pravim romanje, ker sem prišla z Raba, ker sem že ob petih zjutraj štartala, da sem pravočasno prišla v Ljubljano, kjer sem se dobila s Suzano Tratnik. Pri njej smo se dobili, tam sem se uredila, oblekla, sledil je make-up, muzika

se je že navila, čez dan se je začelo tudi že piti. Suzana je takrat s cimrom Jasminom živela v neki majhni hiški in spominjam se, kako je bilo pozimi, ko je bila hiška hladna, zunaj pa sneg, in sem hodila po drva in kurila ogenj, da smo hiško ogreli. Potem pa smo šli v K4. To je bilo noro doživetje. Glasbo je vrtil DJ Rudi Reinhardt, ki je danes žal že pokojni, z njim sem tudi sodelovala, pripravljal mi je glasbo za nastope. In žure tistih časov je fotografiral Frenk Fidler, ki je dokumentiral sceno tistega obdobja. K Ko gremo zdaj ven, ni več tako. Ne vem, mogoče mladi zdaj čutijo podobno. Ampak mi smo to res doživljali kot nekaj čudovitega, da smo imeli en klub, kjer smo lahko bili mi – svobodni in brez strahu. Krasno. Lepi spomini. Če grem zdaj v K4, zdržim notri pol ure, potem pa hitro domov – k sreči živim na Kersnikovi. Pobegnem, da me nihče ne vidi in si rečem: »joj, to ni več zame«.

Zanimivo je tudi, da je K4 takrat delala zelo dobro vsako nedeljo. Leta in leta.

Bila je zelo dobro obiskana. Če je bilo treba, smo si v ponedeljek vzeli tudi frej v službi, da smo se naspali. Ampak

uprava K4 nam ni želela dati petkov ali sobot.

Kakšna je bila takratna ljubljanska LGBT scena? Kakšna je bila drag scena?

Ja, to so bili res čudoviti časi. A veš, me smo vseeno imele neko originalnost. Imele smo naša imena, nismo bile kopija ameriške skupnosti, ker mi nismo Amerika. Elena, Emanuela, Imperatriz, Gala, Alexis ... Imele smo tudi nek drug stil šova. Delale smo imitacije naših pevk iz regije. Zdaj pa je vse nekako postalo ameriško. Če hočem gledati ameriško, prižgem televizijo, pa grem gledat RuPaula. No, letos na Tifanijah je bila ena, ki je delala pesem od Tereze Kesovije. Jaz sem bila čisto šokirana, kako je to dobro naredila, kakšno mimiko obraza je imela, pa kostum. In to pogrešam v naši drag sceni. Mi smo imeli Heleno Blagne, Alko Vuico, Severino, Anjo Rupel. To je bilo čisto nekaj drugega. Saj se je delalo Lizo Minnelli in podobno, to zdaj je pa čisto preveč ameriško. Ampak ne želim pljuvat po sceni. Lepo, da se je osvežila, da so tudi mladi začeli delat drag.

Ampak?

A veš, kaj me zdaj najbolj moti? Nespoštovanje starejših aktivistov. Bila sem na Tifanijah, pozdravit sta me prišli samo Mentalika in Jenna Dick. Ampak ostale! Pa jih je bilo cel kup tam, in bila sem res navdušena, ko sem videla, koliko je te mlade generacije v drag kulturi. Vse so tako visoko držale glavo, da so z njo skoraj pobrale lestene, ko so šle mimo. Nimajo občutka, ne spoštujejo dela, ki sem ga naredila za njih.

Zraven si bila tudi, ko se je začela Rozavizija. Se kaj spomniš teh začetkov?

Jaz sem vedno ali nastopala ali vodila. Bilo je krasno, zmeraj so prišle kakšne znane osebnosti. Seveda ker smo bile sposobne pripeljati znane osebnosti. Bile so v žiriji, kakšna pa je tudi nastopala kot gostja. Res je bilo čudovito, čeprav takrat nismo imeli toliko možnosti za kostumografijo kot danes, ko se dobi vse. Špico čevlja smo morali odrezati, da so nam bili prav, ker se čevljev v št. 41 ni dalo nikjer kupiti. Danes je vsega dovolj; od lasulj, perja, trepalnic ... Me smo to samo sanjale in bile srečne, če smo lahko kje

dobile kakšno lasuljo, ker če si kje dobil lasuljo, je bila to fešta. Jaz sem si na začetku svoje kariere obleke šivala na roke. Mami sem vzela zavese in si naredila kostumčke. Danes si lahko bleščečo obleko za par evrov naročijo po spletu.

Ampak si pa kasneje nosila tudi obleke znanih oblikovalcev in kostumografov. Sodelovala si na primer z Alanom Hraniteljem, mar ne?

Tudi. Tudi zdaj, za mojo trenutno predstavo Iznenada Salome, mi je Alan naredil obleko. A njegove obleke nosim že dolgo. Že leta 1993, ko sem nastopila na podelitvi medijskih nagrad Viktor, me je oblekel.

Devetdeseta niso prinesla le nove države, skupnost je dobila tudi nov prostor druženja in kulturnega ustvarjanja, Metelkovo, natančneje del pritličja v stavbi Lovci, kjer se danes nahajata Tiffany in Monokel. Kako si se ti udejstvovala pri vzpostavljanju teh prostorov?

Po zasedbi prostorov leta 1993 sem aktivno udeležena pri urejanju prostorov; skupaj z ostalimi sem delala, barvala, urejala, pomagala soustvarjati te naše prostore. Bilo je krasno obdobje. Čez cel dan smo delali kot nori, zvečer pa smo naredili piknik, zakurili na dvorišču in pekli klobase. Tako družinsko, takrat smo bili kot ena družina. Pomagali smo si med sabo, več razumevanja je bilo v skupnosti kot danes. Danes je vse sama tekmovalnost, kar je slabo za skupnost.

Se spomniš še kakšnih drugih prostorov, ki jih je za druženje uporabljala naša skupnost?

V osemdesetih je bil disko pri Amerikancu na Gornjem trgu, pa nek klub v Šiški.

In kavarna Galerija na Mestnem trgu?

Galerija je bil navaden strejt lokal, a smo se odločili, da je to naš lokal. Morali smo se nekam dati. Tam smo se družili dokler ni prišlo do incidenta z Branetom, ko nam je bil potem prepovedan vstop. V devetdesetih in čisto na začetku novega stoletja je bilo še nekaj lokalov, kjer so se občasno odvijali LGBT večeri

– Propaganda, Flex, Apsida. Obstajali so še nekateri kafiči v stari Ljubljani, kjer smo se družili, pri čemer bi bilo treba izpostaviti Lana in Frago, ampak edini lokal, ki se je zares prijel, je bil Tiffany. Na začetku, do leta 1997, se je imenoval še Konzulat. V mojem spominu je bil takrat precej zaspan bar, kjer so z avdio kaset predvajali glasbo, z video kaset pa porniče. Obiska je bilo malo, še ob petkih je bilo dovolj prostora, da so bile notri mize in stoli. Potem sta vodenje leta 1999 prevzela Rene Volker in Samo. In Tiffany je zacvetel.

Kakšne spomine imaš na tisto obdobje, na njuno vodenje in na to, kar sta naredila iz Tiffanyja?

Onadva sta takrat veliko naredila. Pod njunim vodstvom je Tiffany postal pravi klub. Spominjam se, da so bili večeri polno nabiti, da so prihajali iz Avstrije, iz Nemčije, enako kot so v K4 prihajali iz Trsta, Zagreba, od povsod. V tem delu Evrope je vsa skupnost vedela, kje se nahajata K4 in Tiffany. Delalo se je dober program in to obdobje, ko je bil Rene, je bilo zelo živahno, pozitivno, z lepo energijo, bili so zlati časi, ki se ne bodo nikoli ponovili. Seveda so bili tudi drugačni časi. Danes greš lahko v Cvetličarno, v Cirkus in si gej. Ne rabiš se skrivat, takrat se je bolj skrivalo, in zato je bila ta vrsta klubov zelo pomembna.

Se ti zdi, da so bili, sploh takrat, ko si še v osemdesetih pa potem v devetdesetih prišla ti, ljudje zelo zaklozetirani?

Ja, zelo. Na zabavi si se družil z nekom, ki te potem drugi dan na ulici ni hotel niti pogledat, kaj še žele pozdravit. Tega je bilo veliko. Ljudje so se bali, da bi izvedela družina, da bi se izvedelo v službi. Marsikdo je živel življenje po načelih mame, družine, družbe, ni živel svojega življenja, ampak tuje. V resnici živeti življenje pomeni biti svoboden, kar sem jaz celo moje življenje bila. Si ne predstavljam, kako je, če si v omari. Moja omara nikoli ni imela vrat, niti zadnje stene.

Zdaj nisi več toliko na sceni, imaš pa svojo predstavo Iznenada Salome, s katero potuješ po Sloveniji. Kakšni so odzivi?

Odlični. Do konca maja bom imela za

sabo 78 predstav. Na mojih predstavah me je najbolj presenetilo, da je v dvorani veliko moških vseh generacij. Če bi isto predstavo delala v devetdesetih letih, nisem prepričana, da bi bile v moji publiki ženske, kaj šele moški. Mislim, da je to posledica mojega dela. Kar se tiče medijskega nastopanja, trajam že skoraj 38 let, in očitno imam v Sloveniji svojo publiko. Prihajam v vse te male vasice in krasno je videti, kako sem sprejeta, kako sem pričakana, koliko ljudi čaka v dvorani, koliko jih čaka, da se z mano slika. Sprememba se je v celoti zgodila z oddajo Masterchef Slovenija, pred tem nisem imela prave možnosti Sloveniji pokazati, kdo sem, kakšna oseba sem. Šele v Masterchefu so ljudje lahko videli mene – 3 mesece so me gledali po eno uro zvečer vsak teden in lahko so me dodobra spoznali. Spoznali so moj karakter, pokazala pa sem tudi, da znam kuhati, čeprav sem se te veščine učila šele sproti, ko smo oddajo še snemali. Takrat sem jaz dobila vseslovensko publiko. Prelomnica moje kariere je v bistvu Masterchef.

Si rada pred kamero?

V resničnostne šove nisem vstopala zaradi tega, da bom na televiziji, ampak sem tja šla delat. Bila sem dobro plačana reality zvezda, ena najboljših v Sloveniji. Vedno sem se znala ceniti in se tudi dogovoriti za dober honorar. To je bil moj prihodek, kjer sem lahko v kratkem času dobro zaslužila. Če že grem delat budalo iz sebe pred celo Slovenijo, naj mi plačajo. To je bilo moje delo. Poleg tega sem s pojavljanjem na televiziji pomagala k večji vidnosti naše skupnosti in razbijanju stereotipov. Morda se je kdo zaradi mene boljše počutil, mogoče je nekdo dobil pogum, da je povedal staršem, kdo je.

Kakšen pečat si po tvojem pustila na sceni, kakšno sporočilo predajaš skupnosti?

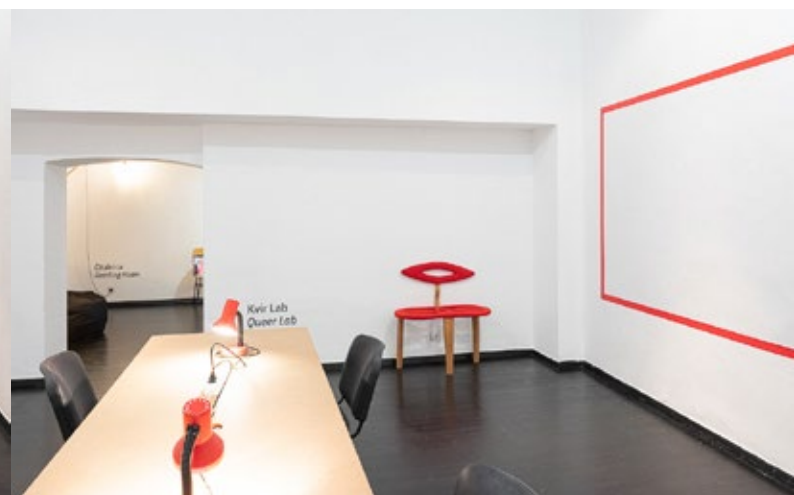
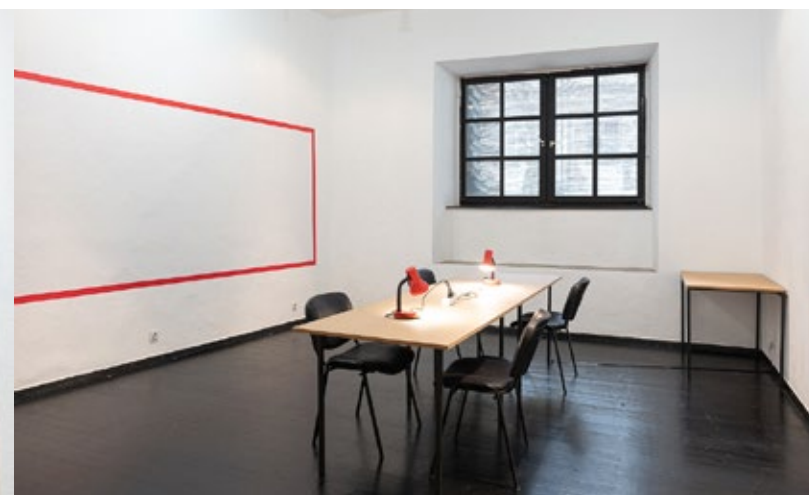
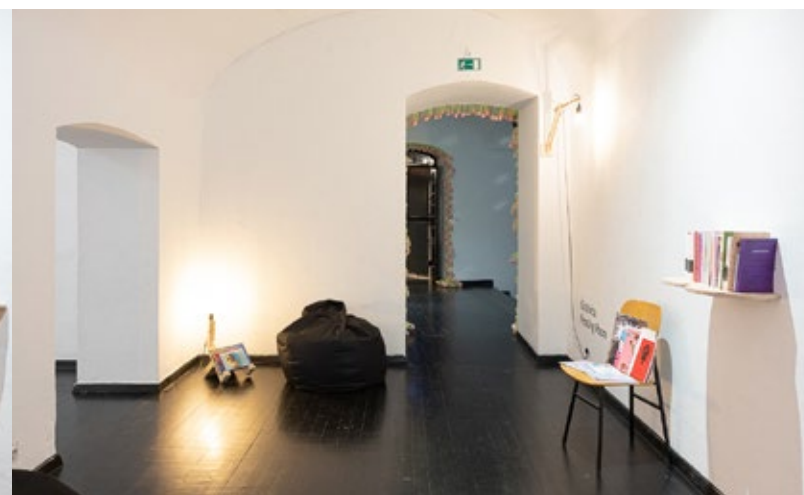
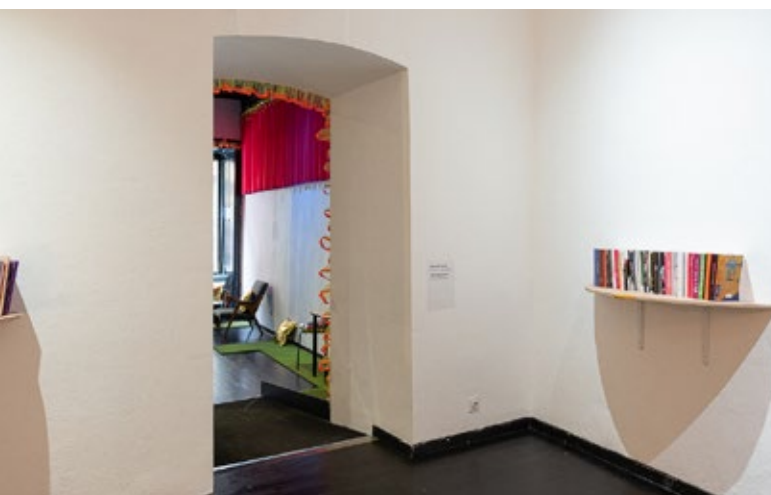
Pokazala sem, da je najbolj pomembno živeti svojo resnico. Podpirati se med seboj, spodbujati, privoščiti, tudi svojim sovražnikom, če jih imaš. Živeti življenje pozitivno in verjeti v svoje sanje, ker so uresničljive, če vanje nedvomiš. AMEN! :)

■ ALEXIS

»Danes je vse sama tekmovalnost, kar je slabo za skupnost.«

PRISOTNOST SKUPNOSTI

razstava o pomembnosti skupnostnih prostorov za naš obstoj

V letu 2024 obeležujemo 40. obletnico gibanja skupnosti LGBTQIA+ v Sloveniji. Del celoletnega dogajanja in tudi prvi izmed dogodkov ob obeležitvi jubileja je predstavljal začasen skupnostno-kulturni prostor, ki so ga v Društvu ŠKUC skupaj z LGBTQIA+ skupnostjo med 29. marcem in 25. aprilom aktivirali v Galeriji Škuc.

Na eni lokaciji so tako povedno združili javna mesta, kot so lokali, knjižnice, klubi, festivali, nenazadnje tudi odri in zaodrja, brez katerih bi LGBTQIA+ skupnosti ostajale javnosti skrite. Veliko javnih prostorov pa je za LGBTQIA+ osebe še danes težko dosegljivih in dostopnih.

Kot sta v obrazstavnem tekstu zapisala kuratorka Tia Čiček in kurator Jernej Škof: »Čeprav smo v preteklih štirih desetletjih dosegli že pomembne mejnike na poti k enakopravnosti, sprejemanju in raznolikosti, vemo, da je pred nami še veliko dela.« Tako sta skupaj z oblikovalcema_kama Janom Brovčem in Kovrdavo ter mladimi raziskovalkami in raziskovalci, Nuko Horvat, Tamaro Mihalič, Dankom Ostojičem in Moniko Zupin, ustvarili večplasten prostor za skupnost od skupnosti.

V nadaljevanju besedila sta Tia in Jernej navedla: »Skupnostni prostor aktiviramo ob zavedanju, da se mnogim po svetu

prostor svobode do ljubezni, do sobivanja, do izražanja močno krčijo. Aktiviramo ga ob zavedanju preteklih bojev in zgodovini mnogih izbrisov življenj lokalnih neheteronormativnih oseb. Predvsem pa ga aktiviramo v praznovanju lokalnih kulturnih, skupnostnih in aktivističnih praks, ki so uspešno vzpostavile take kulturne (infra) strukture, da še danes poganjajo ustvarjalnost in solidarnost lokalnih LGBTQIA+ skupnosti.«

Da bi izpostavili opolnomočenje in prakse samoorganiziranja v LGBTQIA+ skupnostih ter omogočili posameznicam_kom, ki skupnosti soustvarjajo, so ustvarjalci in ustvarjalke prostor razdelili na štiri pomembne gradnike. ODER & ZAODRJE, ki je eden izmed centrov raznolikega in živahnega LGBTQIA+ dogajanja. BAR, ključni prostor diskurza v naši skupnosti. ČITALNICO, pomemben prostor za počitek, premislek in kritično mišljenje, ki osvetljuje različne vidike LGBTQIA+ skupnosti, ter nenazadnje KVIR LAB, ki je in bo mladim raziskovalkam_cem še naprej omogočal spoznavanje bogate zgodovine in teorije kvira ter dal prostor in čas za razmislek o prihodnosti naše skupnosti.

V času razstave so se v prostor naselili tudi mnogi obrazstavnih dogodki, saj je bil glavni cilj razstave ravno

uporaba prostora, namenjenega za celotno skupnost, ter da ta v njem zaživi, ustvari varen prostor, se sprosti, zabava, bere in se povezuje s podobno mislečimi posameznicami_ki. Svoje zadnje performative stvaritve je tako pokazala Kabaret Tiffany. V organizaciji Društva DIH je z Natašo Sukič, dolgoletno urednico Lezbomanije in soustanoviteljico fanzina Lesbozine, Jasno Klančičar, zadnjo urednica revije Pandora, dr. Romanom Kuharjem, nekdanjim urednikom revije Narobe, Ado Černoša, dolgoletno urednico fenzinov Bizine in Transzine in Sebastjanom Sitarjem, urednikom revije Gejm, potekal pogovor o LGBTQIA+ skupnostnih medijih v Sloveniji. Na enega izmed sobotnih večerov je potekala še Noč s festivalom LGBT+ filma, pri Zavod Transakcija pa so se na pogovoru *Transpolnost v slovenski umetnosti* poglobili_e v kompleksnost presečišč med umetniškim ustvarjanjem in spolom. Mladi literati in literatinje so svoja dela predstavili v sklopu literarnega cikla Kviropisje; štiričlanska ženska glasbena skupina Croon pa je glasbeno obarvala program razstave. V sklopu razstave je potekala tudi podelitev Zlatih Tifanij; obrazstavno dogajanje se je nato v sodelovanju z Zavodom Maska zaključilo s predavanjem Gyule Muskovicca o modi kot načinu grajenja sveta v letih tranzicije.

■ MIHA SATLER

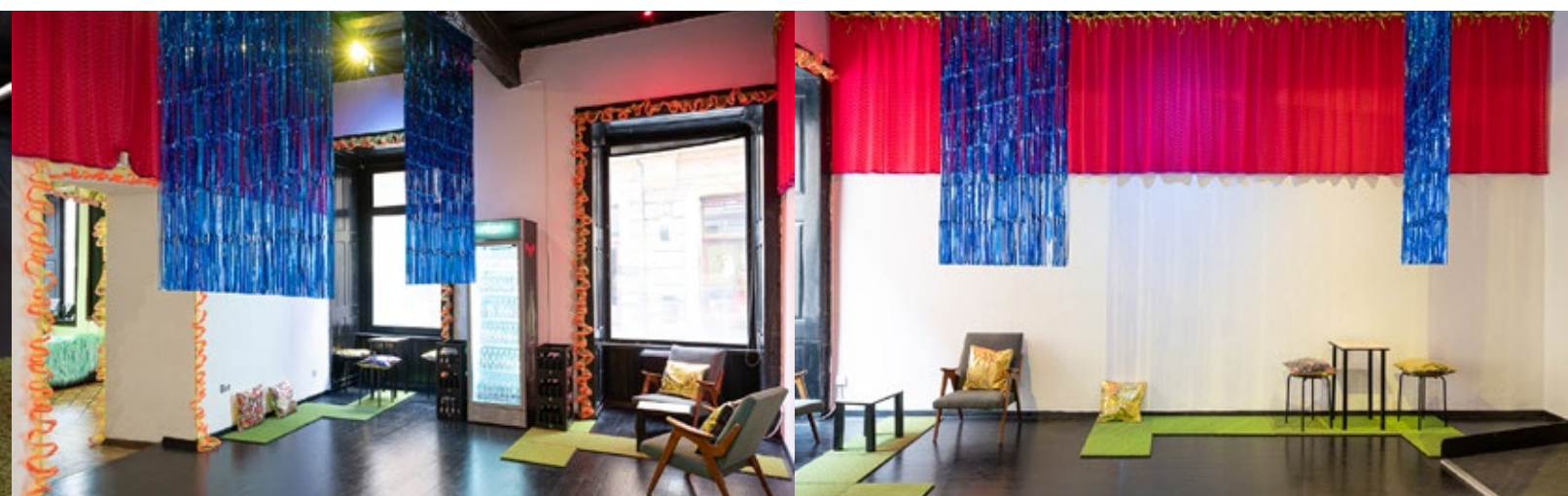

Foto: Sara Rman & Matic Pandel

Podeljene jubilejne 10. Zlate Tifanije

Foto: Simao Bessa

Na predzadnjo soboto v mesecu aprilu se je na Starem trgu v Galeriji Škuc odvila podelitev tokrat že jubilejnih, 10. Zlatih Tifanij. Gala prireditev, ki poteka v organizaciji Akademije Tiffany in Društva ŠKUC, je na rdečo preprogo privabila vse nominirance_ke ter njihove spremljevalce_ke, ki so v preteklem letu v naši LGBTIQ+ skupnosti pustile nepozaben pečat.

Akademija Tiffany vsako leto podeljuje zlate kipce prav tistim, katerih delo je v LGBTIQ+ skupnosti ter v širši javnosti prispevalo k vidnosti, izboljšanju in sprejetosti LGBTIQ+ oseb in skupnosti. Zlate Tifanije tako slavijo dosežke LGBTIQ+ skupnosti in posameznikov_ic ter obujajo spomin na preteklo leto, pri čemer so izpostavljeni_e dogodki in osebe, ki so nam v vseh različnih plemenih najbolj ostali v spominu, saj tvorijo živahno in barvito življenje naše mavrične skupnosti.

Boj za prestižne kipce se je tokrat ponovno pričel že v začetku leta z javnim zbiranjem nominacij, a le tista peščica najbolj vidnih oseb in dogodkov si je prislužila mesto v kar petnajstih različnih kategorijah. Do gala prireditve, ki jo je ponovno brez dlake na jeziku gostila Tajnica Lezbične ma-

fije, Urška Sterle, je Akademija Tiffany letos prejela rekordno število glasov. Boj je bil srdit, a vsaka kategorija ima le enega_o zmagovalca_ko.

V prvem, bolj žurersko obarvanem sklopu, so tokrat slavili_e Ptujsko Dekle za naj DJ-ko, Trafika Čik Kunt za zlato muzo, Vera Vulva za naj žurerko, Klub Tiffany s svojim legendarnim pustnim žurom in Ana Vukšinič iz Pritličja za naj kelnarico.

Sceni so s svojim prodorom v preteklem letu najbolj ostali v spominu The House Laboratory, ambasadorica leta pa je postal_a Grayson. Kipec za Fleur de Tiffany je domov odnesla Karmen Daš, vplivnica leta pa je postala Jenna Dick. Za naj dogodek si je zlati kipec prislužil 39. festival LGBT filma. Ker pa nam brez tračev in drame živeti ni, sta bila podeljena tudi kipca za tračarico leta, ki je tokrat romal v roke Veri Vulvi, in dramo queen, katere titulo je letos osvojila Mentalika.

V zadnji in eni izmed najbolj prestižnih kategorij, LGBTIQ+ osebnost leta, je ob koncu večera, že z dvema kipcema v rokah, tokrat blestela ena in edina Salome. Pred tem je slavila že v dveh kategorijah, in sicer za škandal leta, ko je v Hraniteljevi obleki na premieri padla z odra, in v kategoriji

umetniški dosežki za njen avtorski stand up kabaret Iznenada Salome.

Ob praznovanju takšnega jubileja je bila podeljena tudi Zlata Tifanija za posebne zasluge za skupnost, namenjena vsem, ki so v zadnjih 40 letih z izpostavljanjem v javnem prostoru poskrbeli, da je LGBTIQ+ kultura danes javna in ponosna. V obrazložitvenem govoru je Jernej Škof, koordinator kluba Tiffany in Kulturnega centra Q, povedal:

Akademija Tiffany vsako leto podeli Zlato Tifanijo za posebne zasluge za skupnost. Ta kategorija je izvzeta iz javnega glasovanja. Je poklon in sporočilo Akademije Tiffany skupnosti.

Zavedamo se, da se mnogim po svetu prostori svobode do ljubezni, do sobivanja, do izražanja še danes močno krčijo. Zavedamo se preteklih bojev za enake pravice in dejstva, da so bila življenja lokalnih neheteronormativnih oseb zgodovinsko mnogokrat izbrisana.

Zato se zahvaljujemo vsem, ki ste v zadnjih desetih letih sodelovali v Zlatih Tifanijah in se s svojimi imeni izpostavili. V

tem desetletju ste pomagali ne le zgraditi prireditev Zlatih Tifanij, ampak ste se tudi izpostavili kot del LGBTIQ+ skupnosti in tako širši javnosti pokazali, kako široka in raznolika skupnost smo.

Pridružili ste se vsem tistim, ki že 40 let skozi organizirano LGBTIQ+ družbeno gibanje skrbijo, da je naša skupnost slišana in vidna.

Akademija Tiffany poklanja Zlato Tifanijo za posebne zasluge vsem, ki ste v zadnjih 40 letih z izpostavljanjem v javnem prostoru poskrbeli, da je naša kultura danes javna in ponosna! Naša skupnost pa solidarna in močna! Gibanje LGBTIQ+ skupnosti pri nas je s svojo odkritostjo in neustrašnostjo pred družbeno stigmo dokazalo, da se svet in družba lahko spremenita na bolje!

Podelitev je letos popestrilo tudi kar nekaj ustvarjalcev_k, ki so nas na odru popeljali_e v svoj umetniški svet. Večer so otvorili in zaključili odlični člani_ce Crystal Queer Choir, s svojimi drag nastopi pa so nas očarale Anda Rupič, Vera Vulva in Kitka Dinamitka.

■ MIHA SATLER

LGBTQ+ starejši si zaslužijo vključujočo oskrbo

Asistent Mihael Nedeljko je vodja Srebrne mavrice, specializiranega programa za LGBTQ+ starejše odrasle pri Društvu DIH-Enakopravni pod mavrico. Je doktorski kandidat Socialne gerontologije na Univerzi Alma Mater Europaea – Evropski center, Maribor. Sicer je magister profesor geografije in pedagogike. V svojem znanstveno raziskovalnem delu se ukvarja s proučevanjem uspešnega staranja LGBTQ+ starejših odraslih, kar je tudi tema njegove doktorske disertacije, ene prvih, posvečene tej temi pri nas. Z njim smo se pogovarjali o vprašanih staranja in starosti LGBTQ+ oseb pri nas.

Katere so osrednje težave, s katerimi se srečujejo LGBTQ+ starejši odrasli? Kaj kažejo podatki študij in raziskav?

Starejši odrasli so zelo heterogena skupina prebivalstva. Med njimi obstajajo tudi osebe, ki se ne identificirajo kot cispolne in heteroseksualne osebe, ampak se opredeljujejo kot pripadniki LGBTQ+ skupnosti. S proučevanjem te populacije se aktivno ukvarjam zadnja tri leta. Raziskovanje skrite populacije, kot so LGBTQ+ starejši odrasli, je izjemno zahtevno, zaradi njihove skritosti. Kljub vsemu rezultati študij kažejo, da se LGBTQ+ starejši odrasli še vedno srečujejo s stigmato in diskriminacijo v vsakodnevnem življenju, kar se izraža na njihovem fizičnem in predvsem duševnem zdravju. Ravno razlike v zdravstvenem stanju so ena izmed težav, s katero se sooča ta populacija. Dostopnost do zdravstvene oskrbe, nekompetentnost nekaterih zdravstvenih delavcev, heteronormativnost v družbi te razlike samo še povečujejo. Poleg omenjenih razlik v zdravstvenem stanju je treba izpostaviti še nekatere druge težave, s katerimi se ta populacija srečuje. Homo-, bi- in transfobija so žal še vedno prisotne v slovenskem prostoru. To lahko zelo dobro opazimo na socialnih omrežjih, ko novinarji objavijo novico o dogodku/osebi, ki je povezana z LGBTQ+ tematiko. Če pogledate komentarje pod novico, boste videli, koliko sovraštva prihaja iz okolice, zgolj na račun drugačne spolne usmerjenosti ali spolne identitete ali pa spolnega izraza. Omeniti je treba še socialno izolacijo, pomanjkanje splošne podpore, večjo verjetnost revščine in prav tako večjo verjetnost osamljenosti v starosti. To je le nekaj težav, s katerimi se srečujejo LGBTQ+ starejši odrasli, tudi v Sloveniji, čeprav večina znanstvenih raziskav prihaja iz ZDA.

V čem se te težave razlikujejo od tistih, s katerimi se srečujejo ne LGBTQ+ starejši odrasli, torej brez intersekcije starosti in spolne usmerjenosti oz. spolne identitete?

Mislím, da se te težave bistveno razlikujejo v doživljanju dolgotrajnega manjšinskega stresa. Kajti v vsakodnevnem življenju se LGBTQ+ starejši odrasli srečujejo s stigmato, diskrimina-

cijo, homofobijo in drugimi izzivi, kar vpliva na njihovo občutenje stresa in na soočanje s posledicami doživljanja tega stresa na različnih področjih njihovega življenja. Pri tem je ključno, da ne pozabimo še na teorijo odpornosti, ki pravi, da te osebe zaradi vseh podobnih izkušenj s časom postajajo močnejše in bolj odporne. Lahko bi rekli, da LGBTQ+ osebe kljub vsem negativnim izkušnjam v življenju oz. prav zaradi teh izkušenj z leti postajajo vse močnejše.

Ali naš sistem oskrbe starejših misli na raznolike skupine starejših odraslih, na manjšine znotraj njih?

Vprašanje je, ali so storitve in namestitve, namenjene starejšim odraslim, dejansko optimizirane do te mere, da bi jim omogočile čim boljše kakovost življenja. Pogosto so starejši odrasli deležni ageizma, torej predsodka oziroma diskriminacije zaradi svoje starosti, kar lahko vodi do zanemarjanja, poniževanja idr. V slovenskih domovih za starejše žal še vedno nimamo norme, da bi starejši odrasli bivali v enoposteljnih sobah. Torej se pojavi vprašanje svobode, pravice do zasebnosti, pravice do spolnosti in drugo. Tukaj so še druge oblike institucionalnega nasilja, kjer imajo npr. stanovalci zajtrk ob točno določeni uri oz. nimajo pravice, da bi lahko zajtrkovali kasneje, ampak pustimo to. Ugotavljamo torej, da se ljudje v starosti soočajo s številnimi izzivi. Izpostavil sem nekatere v institucionalnem okolju, vendar se izzivi dogajajo tudi v domačem okolju. Zdaj pa vsem tem izzivom, ki jih ima človek zaradi svoje starosti, dodajmo še kakšen izziv; da je npr. pripadnik LGBTQ+ skupnosti. Ali pa da je barva kože drugačna od večinske. Hočem povedati, da za LGBTQ+ starejše odrasle ni dovolj dobro poskrbljeno, saj so nevidna skupina ljudi in večinoma spregledani. Marsikateri direktor_ica še dandanes trdi, da v njihovem domu nimajo LGBTQ+ oseb. Vprašanje je, kako dolgo si bomo zatiskali oči. Kdaj bomo začeli s izobraževanjem kadra? Kdaj bomo ustvarili inkluziven prostor za vse ljudi? Zavedati se moramo še nečesa. Obstaja več manjšin. Danes govorimo o spolni manjšini. Poudariti je treba, da je lahko človek sočasno pripadnik več manjšin, pri čemer se sooča še z dodatnimi izzivi, kar se po-

sledično kaže v težavah z npr. duševnim zdravjem.

Veliko LGBTQ+ oseb, ki se približujejo zrelem letom, je ob različnih priložnostih izrazilo strahove, da bodo morali v primeru institucionalne oskrbe ponovno v klozet. Torej skrivati pomembne dele svoje identitete. So strahovi upravičeni?

Rad bi rekel, da strahovi niso upravičeni, pa se bojim, da so. V zadnjem obdobju opažam porast sovražnega govora proti LGBTQ+ skupnosti. Res si želim, da bi lahko vsi ljudje imeli lepo starost in možnost uspešnega staranja. Kot doktorski kandidat socialne gerontologije lahko k postavim vlogo socialnega gerontologa, ki bi moral imeti znanja tudi na tem področju in delovati vključujoče. Žal vidim težave v učnih načrtih večine vzgojno-izobraževalnih ustanov, ki izobražujejo in vzgajajo kader, ki bo delal z ljudmi, predvsem starejšimi odraslimi. LGBTQ+ vsebin ne vključujejo v svoj kurikulum. Seveda ne smemo delati krivice, so tudi svetle izjeme pri nas. Trenutno je kompetentnost na področju LGBTQ+ vprašanj, predvsem zdravstvenih in socialnih delavcev, ki delajo s starejšimi odraslimi, odvisna od lastne motivacije in želje po teh znanjih s strani študentov samih. Opažam namreč, da ljudje žal ne prepoznajo potrebo po teh znanjih, ki pa so za kakovostno oskrbo starejšega človeka nujna. Zdi se, da bo še nekaj generacij LGBTQ+ starejših odraslih odvisnih od sreče ali nesreče tistih ljudi, ki bodo formalno ali neformalno skrbeli zanje.

Za svojo doktorsko disertacijo ste izvedli doslej najobsežnejšo raziskavo med LGBTQ+ starejšimi odraslimi pri nas. Kaj je bil namen raziskave? Kaj vas je zanimalo?

Najprej moram reči, da mi brez podpore Društva DIH to ne bi uspelo, zato si za raziskavo ne pripisujem posebnih zaslug in se Društvu DIH posebej zahvaljujem za vso pomoč in podporo. Prav tako se želim zahvaliti vsem, ki so aktivno sodelovale_i pri raziskavi. Želeli smo ugotoviti, kako so dejavniki uspešnega staranja povezani z zadovoljstvom z življenjem in subjektivno blaginjo pri LGBTQ+ starejših odraslih. Tako nas je zanimalo, ali dejavniki uspešnega staranja vplivajo na

zadovoljstvo z življenjem in na dobro počutje pri LGBTQ+ starejših odraslih in kakšni so ti vplivi. Eno je, kar pravi teorija ali raziskave iz tujine, npr. iz ZDA, kjer zaradi različnosti našega in njihovega (kulturnega) prostora ne morem vleči vzporednic, drugo pa so empirični podatki v našem okolju. Zato je bil namen, da preverimo, kakšno je stanje med LGBTQ+ starejšimi odraslimi pri nas, v Sloveniji.

Koliko ljudi je sodelovalo in na kakšen način?

V končni kvantitativni raziskavi je sodelovalo 318 oseb, starejših od 50 let, ki se samoindentificirajo kot pripadniki LGBTQ+ skupnosti. Pred tem smo izvedli še 11 individualnih poglobljenih intervjujev z LGBTQ+ starejšimi odraslimi, da bi lažje razumeli njihov subjektivni pomen uspešnega staranja. Anketa je bila anonimna. Podatke pa smo zbirali v obliki elektronske in papirne ankete.

Katere so ključne ugotovitve raziskave? Doktorska disertacija še ni objavljena, zato nam povejte, kar lahko.

Doktorska disertacija še ni objavljena, ker še ni končana. Kljub temu pa so že objavljeni nekateri rezultati te obsežne študije. Zadnji izvorni znanstveni članek, ki smo ga objavili, opisuje razlike v zadovoljstvu z življenjem glede na kraj bivanja. Ugotavljamo, da pri LGBTQ+ starejših odraslih v Sloveniji zadovoljstvo z življenjem narašča z velikostjo kraja, kjer živijo. Rezultat ni presenetljiv, saj vidimo, da je večina storitev za LGBTQ+ populacijo centralizirana v večjih mestih, ali pa, če sem malo predrzen, predvsem v Ljubljani. Zato se predvsem ljudje na podeželju srečujejo s pomanjkanjem storitev in infrastrukture za LGBTQ+ populacijo, kar na koncu negativno vpliva na njihovo zadovoljstvo z življenjem. Drugi pomemben doprinos te raziskave pa je nedvomno razvoj nove merske lestvice, ki meri uspešno staranje LGBTQ+ starejših odraslih. To orodje bo omogočilo raziskovalcem širom sveta bolj natančno razumeti izzive, s katerimi se ta populacija sooča.

Lahko že v tej fazi razkrijete kaj več o merski lestvici?

Merska lestvica zajema pet pomembnih področij človekovega življenja: fi-

zično in duševno zdravje, socialno mrežo, okolje bivanja in integrirano oskrbo. Obsega 14 trditve, ki merijo uspešno staranje. Anketirane osebe svoje strinjanje s trditvijo označijo na sedem-stopenjski lestvici. Lestvica je posebej prilagojena za LGBTQ+ populacijo, saj upošteva značilnosti te ranljive podskupine prebivalstva in ustreza vsebinski, konvergentni in nomenološki veljavnosti.

To pomeni?

To pomeni, da je merski instrument zanesljiv in resnično meri tisto, čemur je namenjen.

Kar zadeva življenja starejših odraslih se kot napreden kaže model, ki temelji na človekovih pravicah in zagovarja čim daljše samostojno in neodvisno življenje. Torej model deinstitucionalizacije. Se kot doktorand socialne gerontologije strinjate s tem?

Zagotovo se s tem strinjam. Predvidevam, da so želje vsakega človeka, da živi samostojno in neodvisno življenje, kakor dolgo se da. Stremeti moramo

k temu, da bomo lahko ljudje čim dlje živeli v domačem okolju. Za LGBTQ+ osebe je bolj verjetno, da bodo v starosti sami ali s partnerjem_ko, saj obstaja manjša verjetnost, da imajo lastne otroke. Sodobna in napredna tehnologija, kot je recimo teleoskrba, omogoča, da lahko ljudje odložijo selitev v dom za starejše za več let. Mislim, da bomo morali razvijati to tehnologijo in predvsem vlagati v človeški kapital. Problem celotne Evrope je, da primanjkuje zdravstvenih negovalcev, bolničarjev in drugih profilov, ki bi delali s starejšimi odraslimi. Kljub temu se moramo zavedati, da starost ni bolezen, ampak je normalen razvoj vsakega živega bitja. Zato moramo zagotoviti kakovostno tretje življenjsko obdobje v domačem ali institucionalnem okolju, ne glede na spolno usmerjenost, spolno identiteto ali spolni izraz.

Je potemtakem bolje izobraževati zaposlene, ki se ukvarjajo s skrbstvenimi dejavnostmi za starejše odrasle, da bodo vključujoči tudi do LGBTQ+ starejših odraslih, da bodo znali ak-

tivno naslavljanje njihove potrebe? Ali je bolje razvijati specializirane sisteme samo za LGBTQ+ starejše odrasle?

Menim, da je nujno, da že študente zdravstvenih poklicev, socialnega dela in drugih podobnih profilov opremimo s potrebnimi kompetencami tudi na tem področju. Torej že v sklopu formalnega izobraževanja bi morali pridobiti vsaj neko osnovno poznavanje potreb, ki jih ima LGBTQ+ populacija. Vemo, da je LGBTQ+ populacija zelo heterogena in da med posameznimi skupinami znotraj tega akronima prihaja do večjih razlik, v končni fazi tudi do različnih potreb v starosti. Ne glede na to, ali bo npr. medicinska sestra zaposlena v domu za starejše ali v specializiranem domu za LGBTQ+ starejše odrasle, je nujno, da ima to znanje. Na tem mestu pa je vprašanje, kaj si pravzaprav želijo LGBTQ+ starejši odrasli. Bi raje v starosti živeli v domu, ki je namenjen LGBTQ+ populaciji, enak med enakimi, in na tak način pridobili neko "etiketo" ali bi raje živeli v domu za starejše za splošno populacijo, kjer bi bile zadovoljene tudi njho-

ve potrebe. Menim, da bi ljudje morali imeti na voljo obe možnosti, da bi se lahko sami odločili, kje se bodo lahko zdravo, aktivno in uspešno starali.

Kaj pa drugi modeli, npr. kohabitacije, varovana stanovanja, manjše skupnosti LGBTQ+ starejših odraslih?

Tako imenovani co-housing so oblike bivanja, kjer je ohranjena velika mera zasebnosti, kar omogočajo lastne sobe s souporabo skupnih prostorov. Skupni prostori, kot so kuhinja, dnevna soba, terasa so namenjeni vsem prebivalcem. Take enote so ponavadi manjše, kar omogoča večjo kakovost bivanja. Skupnost se pogosto skupaj odloča o vsakodnevnih zadevah in skupaj organizira aktivnosti, kar prispeva k povezanosti med člani in ustvarja občutek skupnosti. Co-housing je priljubljen med ljudmi, ki si želijo bolj socialnega in trajnostnega načina bivanja. Menim, da je to ena izmed najbolj primernih do zdaj znanih oblik bivanja za starejše odrasle. V taki bivanjski enoti je lahko poskrbljeno za zdravstvene in socialne storitve, v kolikor stanovalci tovrstne storitve potrebujejo ali si jih želijo.

Mestna občina Ljubljana se je na zadnjem razpisu odločila, da ne bo sofinancirala specializiranega programa za LGBTQ+ starejše odrasle, ker da drugi sorodni programi dovolj dobro pokrivajo tudi to temo. Kaj nefinanciranje pomeni za razvoj programov za LGBTQ+ starejše odrasle pri nas?

Starejši odrasli so mnogokrat spregledani v vsakodnevnem življenju. Različne podskupine znotraj te velike in naraščajoče populacije prebivalstva, kot so LGBTQ+ starejši odrasli, pa so še bolj spregledani. Dejstvo je, da se prebivalstvo stara, življenjska doba se podaljšuje in tudi pričakovano trajanje življenja se podaljšuje. Vse to pomeni, da bo med nami vedno večji delež starejših odraslih. In tudi LGBTQ+ starejših odraslih. Odločitev za nefinanciranje razvoja programov, ki naslavlja potrebe LGBTQ+ starejših odraslih, je po moji oceni velik korak nazaj. Imamo populacijo, za katero ni dovolj dobro ali pa sploh ni poskrbljeno. Da na zadnjem razpisu nismo bili uspešni, me žalosti, hkrati pa me navdaja z dodatno motivacijo, da je treba

pri nas v Sloveniji na tem področju še bolj delovati.

Avgusta boste v ZDA na pomembni znanstveni konferenci predstavljali rezultate svoje raziskave. To je pomemben preboj. Za kakšno konferenco gre in kaj boste tam predstavljali?

Res je. Avgusta se bom aktivno udeležil nacionalne konference o zdravju LGBTQ+ oseb, ki predstavlja največje znanstveno srečanje na to temo v ZDA. Letos bo dogodek potekal v Atlanti. Na tej konferenci se srečajo znanstveniki in strokovnjaki s področja javnega zdravja z namenom razpravljanja o vprašanih zdravja in dobrega počutja LGBTQ+ populacije. Sodelovanje na takem dogodku omogoča strokovni in profesionalni razvoj posameznika in stroke in zagotavlja priložnost za mreženje in izmenjavo mnenj.

Da smo bili uspešni s prijavo na takem dogodku, je za nas kot raziskovalce iz Slovenije izjemen dosežek. Predstavili bomo delček rezultatov prej omenjene raziskave, ki je nastala v sklopu doktorske disertacije. V ZDA bomo predstavili vpliv zadovoljstva z življenjem in spolne usmerjenosti na dobro počutje pri LGBTQ+ starejših odraslih.

Kdaj si lahko obetamo doktorat in kaj si lahko LGBTQ+ starejši odrasli obetajo od prvega doktorja socialne gerontologije, specializiranega za LGBTQ+ teme?

Doktorskega kandidata nikoli ne sprašujte, kdaj bo končal študij. Če bodo planeti pravilno poravnani, bi z zagovorom doktorske disertacije lahko opravil do konca tega leta. Bomo videli. Menim, da je zelo dobro, da bomo imeli v Sloveniji nekoga, ki raziskuje staranje LGBTQ+ starejših odraslih. V prihodnje si želim, da bi lahko deloval na področju terciarnega izobraževanja in vzgajal mlade, ki bodo poklicno delali s starejšimi odraslimi. Nenazadnje sem po osnovni izobrazbi pedagog in rad delam z mladimi. Prepričan sem, da lahko z vzgojo in izobraževanjem naredimo največ.

■ **KAJA ATANASOV**

CODE 22
www.code22.eu

PORTRETI MOČI PORTRAITS OF STRENGTH

Galerija Alkatraz, 7. 6. – 21. 6. 2024

Fotograf Rick Burger (Nizozemska/Nemčija) bo na razstavi v Galeriji Alkatraz, ki jo pripravljajo KUD Mreža, Mednarodni feministični in kvirovski festival Rdeče zore in Društvo ŠKUC ob praznovanju 40. obletnice LGBT gibanja pri nas, predstavil portrete aktivistk_ov iz celega sveta, med katerimi so tudi Slovenke_ci. Projekt je začel leta 2019, ko je videl in se zgrozil nad Facebook objavo o LGBT prostih conah na Poljskem. Kontaktiral je organizacijo *Campaign against Homophobia* na Poljskem in začel portretirati njihove članice ter druge aktiviste_ke. Odtlej se projekt širi in vključuje vedno več portretov aktivistk_ov iz celega sveta. Rick Burger ustvarja predvsem s kamero velikega formata 4x5 na črno-belem filmu, med samim procesom fotografiranja pa poudarja pomen komunikacije med fotografom in portretirankami_ci. Pomembne družbene tematike, povezane z LGBTIA+ aktivizmom, so zanj ljubezen, človečnost in pravičnost, ki jih želi s svojim fotografskim projektom tudi javno predstaviti.

Rick Burger (1966, Alkmaar, Nizozemska) je diplomiral na Kraljevi akademiji za umetnost (KABK) v Haagu na Nizozemskem. Sprva se je ukvarjal predvsem z modno fotografijo. Leta 2007 se je preselil v Berlin, kjer je njegovo delo dobilo bolj družbeni in politični kontekst. Leta 2009 je Burger na Facebooku naletel na objavo o LGBT prostih conah na Poljskem. Kmalu zatem je stopil v stik z organizacijo *Campaign against Homophobia* (Kampanja proti homofobiji) v Varšavi in ustvaril portrete njenih članic_ov in drugih aktivistk_ov. Od tedaj je ustvaril številne portrete LGBTQA+ aktivistk_ov z vsega sveta. Burger dela večinoma s kamero velikega formata 4x5 na črno-belem filmu, saj ceni koncentriran pristop, ki ga tovrstna kamera zahteva. Delo Ricka Burgerja poudarja pomen družbenih in političnih tem, v njegovem primeru zlasti LGBTQA+ aktivizma po vsem svetu in boja za ljubezen, Dostojanstvo, Vidnost, Pozornost, Človečnost, Pravičnost, Demokratični pristop.

Transophonix, Berlin

Rastline so izjemno darilo, živa vez prijateljstva in močne povezanosti

Živimo v svetu, ko verjamemo, da je možno vse, da so stvari dosegljive bistveno bolj kot kadarkoli prej. Ob tem pa večkrat pozabljamo na tista preprosta darila, ki imajo širši pomen od daril, za katera je treba seči globoko v žep, njihov doseg pa je bistveno manjši, kot bi si želeli. Obdarovanje je staro skoraj toliko kot samo človeštvo. Prvotna oblika obdarovanja sega v čas razvoja trgovine, ko so bila darila predvsem del poslovne menjave.

Premalokrat na obdarovanje gledamo kot na neke vrste umetnost, ki presega izmenjavo zgolj materialnih predmetov. Gre za gesto, ki lahko govori o globoki povezanosti s prejemnikom_co. Bolj kot prejemnika_co »obdarovanca_ko« poznamo, večji »umetnik_ca« smo lahko. V širokem spektru možnosti za darila se rastline pojavljajo kot sila preprosta, predvsem pa zelo edinstvena izbira.

Rastline simbolno že dolgo veljajo za zelo pomembne.

Mnoge kulture so rastline, še posebej cvetje in drevesa, simbolizirale kot predstavnike življenja. Npr. drevo življenja v mnogih mitologijah predstavlja povezanost vsega živega. V hinduizmu in budizmu velja lotus za simbol čistosti, duhovnosti in preobrazbe, saj raste iz blata, a se odpre v neokrnjenem cvetu. Različne vrste cvetja so bile pogosto uporabljene za izražanje čustev. Rdeča vrtnica je tradicionalen simbol ljubezni, bela simbol nedoločnosti. Prav tako so rastline mnogokrat uporabljene kot močni simboli v umetnosti in literaturi. V azijski kulturi je poprovkasta pileja, t. i. »*money plant*«, simbol sreče, blagostanja in finančne uspešnosti. Večkrat rečem: »povej mi, katere rastline imaš, in povem ti, kdo si, oz. če obrnemo drugače, če me dobro poznaš, boš izbral pravo rastlino zame.«

Torej, preden za darilo izberete popolno rastlino, je ključno, da dobro razumete oz. poznate obdarovanca_ko. Vedeti morate, kakšen je njegov_njen življenjski slog. Ali gre za

osebo, ki je veliko zdoma, ali je to nekdo, ki dela od doma in le s težavo zapusti svoj dom? Že ima rastline v svojem domu? Bo to prva rastlina? Ima veliko stanovanje ali živi zgolj v majhni sobici? Ima kakšnega štirinožnega prijatelja? Ima stanovanje z veliko sonca ali je domek orientiran severno in v stanovanje nikoli ne posije sonce? Na kar nekaj vprašanj si morate odgovoriti, preden se odločite za rastlino, ki jo boste podarili. Ampak ravno to je čar obdarovanja z rastlinami, saj o svojih najdražjih razmišljate še bolj ...

Rastline imajo edinstvene okoljske potrebe. Nekatere izjemno dobro uspevajo na močno osončenih okenskih policah, medtem ko se druge zadovoljijo z vedno svetlo pozicijo brez neposrednega sonca. Preden izberete rastlino, je torej ključno upoštevati življenjske pogoje prejemnika_ce.

Če ima južno orientirano stanovanje z okenskimi policami, ki se kopajo v soncu, potem bo sukulent (sočnica) zadetek v polno. Ponudba sukulent je pestra, zato ne bo težko izbrati primerno simpatične sočnice. Prepoznamo jih po mesnatih listih, mednje pa sodijo havortija, aloe vera, krasulja ... Glede na svojo strukturo so v svojih mesnatih listih sposobne zadrževati precej vode, zato ne potrebujejo veliko zalivanja in so resnično primerne za tiste, ki imajo obilo sonca in ne prav veliko časa. Njihova sposobnost preživetja v težkih razmerah in raznolika lepota so prispievali k priljubljenosti teh okrasnih rastlin po vsem svetu.

Prav tako so v svetu sobnih rastlin zelo priljubljene sobne praproti, vendar so to rastline, ki jih bomo podarjali ljudem z veliko prostora in manj sonca. Praproti uspevajo bolj na severno orientiranih delih stanovanj. Sonce bi jim namreč hitro škodilo ali jih požgalo. Vsekakor praproti uvrščamo med bolj vlagoljubne rastline, zato bo to idealno darilo za nekoga, ki ima več časa, predvsem pa veliko željo po ukvarjanju s svojo novo zeleno sestanovalko. Super družba sobni prap-

roti bo zagotovo orhideja ali pa afriška vijolica, če je seveda vaš prijatelj_ica večji_a ljubitelj_ica cvetočih rastlin. Izbira cvetočih sobnih rastlin je velika: sobne azaleje, skoraj pozabljene klivije, ciklame, flamingovci, bromelije ...

Uspeh darila leži v osebnem pristopu. Poznavanje najljubših barv ali celo vrtnarskih ambicij prejemnika_ce vam lahko pomaga pri izbiri rastline, ki se ujema z njegovo_njeno osebnostjo. Dodatek ročno izdelanega lonca ali osebnega vodiča za nego rastline lahko okrepi čustva pri obdarovanju, priča pa tudi o tem, da ste v izbor vložili čas in premišljenost, da bi izbrali nekaj, kar se sklada z njegovim_njenim okusom in željo.

S tem ko podarimo rastlino, podarimo del sebe. Vsakič ko bo vaš obdarovanec_ka zalival_a rastlino, se bo spomnil_a na vas. Kaj ni to nekaj najlepšega? Podarili mu_ji boste del sebe ...

Ni treba vedno posegati po novih rastlinah, nekomu lahko podarite tudi del rastlin iz vaše zbirke. Saj veste, rastline so izjemno darilo, če pa je za tem zgodba, je to še toliko

lepše. Si predstavljate, da dobite v dar mlado rastlino aglaoneme, ki je podmladek rastline vaše_ga prijateljice_a, ki jo je dobil_a pred več leti od svoje babice ...?

Ko boste naslednjič razmišljali, kaj podariti svojim najdražjim, pomislite tudi na rastline. Njihova simbolna moč, združena z osebno noto in vašim poglobljenim poznavanjem obdarovanca_ke, bo vsekakor naredila močan vtis. Rastline so izjemno darilo; kadar je to dovršeno pravilno in premišljeno, postane rastlina več kot le okrasni predmet – postane živa vez prijateljstva in močne povezanosti.

■ JAN ROBIN

Instagram: [botanistbyheart](#)

RASTLINE ZA PRIJATELJE Z VELIKO SONCA:

ficus, različne sukulente: taščin jezik, madagaskarski dragulj, živi kamenčki.

RASTLINE ZA PRIJATELJE Z VELIKO SVETLOBE:

monstera, sobna praprotni, zlati pothos, asparagus, marantha, aspidistra, difenbahija.

RASTLINE ZA PRIJATELJE S ŠTIRINOŽNIMI PRIJATELJI:

papirus, zelenčica (chlorophytum), aloja, božični kaktus (schlumbergera), pileja.

RASTLINE ZA PRIJATELJE, KI LJUBIJO CVETOVE:

orhideje, afriške vijolice, amarilis, klivija, flamingovec, kalanhoja.

2. evropska konferenca gejevskih savn v Lizboni

V Lizboni, eni najbolj kulturno živahnih evropskih prestolnic, je sredi aprila potekala druga evropska konferenca gejevskih savn, ki je pritegnila predstavnike managerjev gejevskih savn in kopališč iz celega sveta. Slovenske barve je zastopala savna district35. Konferenca je služila kot platforma za obravnavo pomembnih tem in izmenjavo mnenj. Med ključnimi razpravami je bil koncept inkluzivnosti, s katerimi na določene dneve gejevske savne vrata odpirajo širši publiki (All Gender days, Queer days ...). Pomembna je bila tudi razprava o kemseksu, ki je osvetlila izzive in odgovornosti, s katerimi se savne soočajo pri obiskovalcih. S pogovori in deljenimi izkušnjami smo udeleženci raziskovali strategije za izboljšanje ukrepov in soočanje z izzivi. Praktično znanje smo dopolnili z ogledom lizbonske gejevske savne Trombeta Bath, kjer so nam predstavili svoj koncept delovanja, organizacijsko strukturo in prakse iz vodenja.

Po dveh letih, ko je v Berlinu še močno pod vplivom ukrepov za preprečevanje širjenja koronavirusa potekala prva edi-

cija konference, je moč ugotoviti, da upravljavci gejevskih savn in kopališč zaznavajo majhen delež prisotnosti kemseksa, a uvajajo ničelno toleranco. Med izzive izpostavljajo še zadržanost zlasti mlajših moških do obiskovanja savn in predpostavljajo možnost nepoznavanja, da ti prostori ponujajo tudi možnost druženja v baru, ogleda performansov drag kraljic, sončenje na terasah ...

V savni district35 se zavedamo prednosti, da naši prostori omogočajo vrsto načinov, kako lahko obiskovalci preživijo svoj čas pri nas; tri savne, sobe za sprostitev, zunanja terasa, soba za počitek, bar, soba za masažo, labirint, gloryhole in darkoom. Od lanskega oktobra vsak tretji ponedeljek v mesecu v okviru All Gender Mondays savno odpremo osebam vseh spolov in spolnih usmerjenosti. Tako želimo postati še bolj vključujoči akter v naši skupnosti. Veselimo se konference, ki jo bo v letu 2026 gostila savna Nieuwezijds iz Amsterdama.

■ NEJC KOVAČIČ

**Ni prav, da ostanejo nekaznovani.
Ukrepaj in prijavi!**

NiPrav.si

POLLY

(Fabrice Melquiot & Isabelle Pralong)

Polly je risoroman, ki bralke vodi čez življenjsko zgodbo interspolne osebe, naslovnega_e Polly. Skupnemu delu francoskega pisatelja Fabrice Melquiota in švicarske striparke Isabelle Pralong uspe paradigmatično prikazati težave, diskriminacijo in kršitve človekovih pravic, ki so jih interspolne osebe deležne v družbi, ker ta vztraja pri jasni kategorizaciji za vsako ceno. Risoroman je zanimivo branje tako za tiste, ki o interspolnosti že nekaj vedo, kot tudi za bralke (že od najstniških let naprej), ki se s temo srečujejo prvič. Čaka jih čustvena, vsebinsko in vizualno bogata pripoved, ki pod vprašaj postavi domnevno samoumevnost spolnih značilnosti, identitete, izraza in usmerjenosti. V slovenskem prevodu risoroman preizkuša tudi možnosti spolno čimbolj nevtralnega jezika; v besedilu boste našle nam že dobro znane podčrtaje.

Risoroman ob vseh težkih izkušnjah pokaže tudi trenutke povezanosti, ki se v svoji nepopolnosti zdijo pristni. Kompleksnost pa v risoromanu ni prisotna le v stvareh, ki jih doživlja Polly. Njegove_njene starše zgodba risoromana spremlja od vsega kaosa v trenutku, ko se Polly rodi, pa do pogovorov

z njunim odraslim otrokom. Polly je v otroštvu podvržen_a nenujnim invazivnim zdravstvenim posegom – čemur v aktivistični terminologiji pravimo operacije z namenom normalizacije. Zdravstveni sistem in njegovo močno željo po kategorizaciji poosebi lik zdravnika, ki takoj zagotovi, da je Polly mogoče »popraviti« in poskrbeti, da bo »po meri«. Starši mu zaupajo in Polly zdravnika pozna, tika, se z njim domače pogovarja, mu razlaga o svojih mnogih zdravstvenih težavah; v njegove besede in nasvete podvomi šele kasneje, ko njegovo_njeno telo že nosi posledice stroge kategorizacije v binarni sistem. Hkrati pa se ravno znotraj zdravstvenega sistema zgodi odgovor, ki bi zgodbo njenega_njegovega življenja lahko obrnil v drugo smer. Ko se Polly rodi in starši v svoji zmedbi pogledajo babice z vprašanjem, kaj naj storijo, te odgovorijo z vso samoumevnostjo: »Vajino dete je. Imejta ga rada.«

V slovenščini je risoroman Polly izšel pri založbi VigeVageKnjige, in sicer v prevodu Katje Šaponjič. Založbi se zahvaljujemo za recenzijski izvod.

■ PETRA POLANIČ

Act BEFORE!
you **PLAY!**

PREP

PrEP

Pravočasna zaščita **HIV** om.
pred

www.kajisces.si/prep

Pino Pograjc

palestina

palestinec mi napiše,
da se včasih sprehodi
po ulici zapuščenih stavb

na stene se naslanjajo moški,
oblečeni v bele srajce,
in gledajo za njim

ko pogleda nazaj
v izbranca večera,
stopi proti eni izmed ruševin
dovolj počasi,
da mu ta lahko sledi

na razbitem steklu,
med okruški opek in cementa,
mu možati muslimani
skoraj vedno
nastavijo rit

njegova sestra
se je borila z depresijo,
zato so na njeno telo položili
zlobna očesa

vrački so pustili,
da prižge kadila,
hrope molitve v temi,
iz nje izganja demona

ko je njegova družina
izvedela, da je gej,
so izgnali še njega

po pogrebu
umorjene novinarka,
ob posnetkih nasilja policije
nad nosilci truge,
me vpraša

ali tako nastanejo svetniki?

njegova vprašanja
ne zahtevajo odgovora,
vsaj tako jih postavlja

ob posnetkih dekleta v solzah
pred razstreljenim domom
mi pove,
da nikoli ne bomo
ne jaz
ne moji sosodje
čutili ognja,
tako kot ga on

ko se vrne domov,
ga zopet sprejmejo

zvoki eksplozij
preglasijo spore

zvoki strelav
opomnijo na trganje
krvi od telesa

*v moji vasi
nekaj let nazaj
še vedeli niso,
kaj je to gej*

*že od nekdaj pa vedo,
kaj je to izguba*

V ŠE TAKŠNI LEPOTI SE LAHKO SKRIVA
SPOLNO PRENOSLJIVA OKUŽBA.

Vedno uporabi kondom!

spalnoprenosljlveokuzbe.si

DrogArt

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Mestna občina
Ljubljana

SVETOVANJE IN PODPORA

ZAUPNO TESTIRANJE NA HIV IN DRUGE SPOLNO PRENOSLJIVE OKUŽBE

Društvo Legebitra ponuja brezplačno in zaupno testiranje na hiv, hepatitis B, sifilis ter gonorejo za vse moške, ki imajo spolne odnose z moškimi (MSM) in njihove spolne partnerje. Vsem, ki še niso cepljeni, omogoča brezplačno cepljenje proti virusoma hepatitis A in B. Za termin in lokacijo testiranja obiščite: www.kajjiscs.si.

BUDDY PROGRAM ZA OSEBE, KI ŽIVIJO S HIVOM

Osebnostno, spletno ali telefonsko svetovanje in podpora, druženje, pomoč v primeru diskriminacije in praktični napotki, informiranje in pomoč za osebe, ki živijo s HIVom. buddy@legebitra.si telefon: 030 478 578 (vsak delovnik med 10. in 16. uro).

LEGEBITRINA SVETOVALNICA

Informiranje in možnost pogovora o vprašanih spolne usmerjenosti, spolne identitete in/ali spolnega izraza. Namenjena je LGBTIQ+ osebam in njihovim bližnjim. Delovni čas: po dogovoru. Trubarjeva 76a, Ljubljana. svetovanje@legebitra.si.

INFO SVETOVANJE

Svetovalnica namenjena tematikam kot so PEP, (če misliš, da si bil izpostavljen HIVu zaradi nezaščitenega spolnega odnosa, počenega kondoma ali pa ti je sperma partnerja prišla v oko), PrEP (Si na PrEP-u ali razmišljaš o tem, da bi s PrEP-om pričel), spolno zdravje moških, ipd. Svetovalec je na voljo vsak delovnik med 10. in 16. uro na: 030 361 280 ali info@kajjiscs.si.

KEMSEKS SVETOVALNICA

Kemseks svetovalnica je namenjena vsem, ki bi želeli zmanjšati ali opustiti prakticiranje kemseksa. Kemseks svetovanje izvajajo vrstniški svetovalci. V sklopu svetovalnice so na voljo materiali za zmanjševanje škode, kot so kondomi, lubrikanti, snif listki za enkratno uporabo, označene brizge ipd. Kontaktiraj nas na: info@kajjiscs.si ali 030 361 280 vsak delovnik med 10. in 16. uro.

PRAVNO SVETOVANJE

Pravno svetovanje je namenjeno vsem, ki se v vsakdanjem življenju zaradi svoje spolne usmerjenosti, spolne identitete ali spolnega izraza srečujejo z diskriminacijo ali vprašanji pravne narave. Vključuje tudi informiranje o pravicah, postopkih ter možnih korakih za doseganje cilja. V okviru pravnega svetovanja deluje tudi mreža certificiranih LGBT-prijaznih odvetnikov in odvetnic. pravnasvetovalnica@legebitra.si. www.LGBTpravice.si.

PLUSHIVISTI

Anonimna skupina HIV pozitivnih gejev za samopomoč. Telefon: 040 144 394. info@plushivisti.si. www.plushivisti.si.

INFORMACIJSKI CENTRI IN KNJIŽNICE

INFO TOČKA LEGBITRA

Trubarjeva 76a, Ljubljana
info@legebitra.si
www.legebitra.si/infotocka

KAJISČEŠ.SI

Ozaveščanje o varnejši spolnosti, testiranju in življenju s HIVom.
www.kajjiscs.si

LGBT PRAVICE

Ozaveščanje LGBT oseb o pravicah, krepitev aktivnega državljanstva in vladavina prava.
www.lgbtpravice.si

KEMSEKS

Spletna stran, namenjena zmanjševanju škode pri uporabi drog pri spolnih odnosih.
www.kemseks.si

LEZBIČNA KNJIŽNICA

Metelkova 6, Ljubljana (1. nadstropje)
Telefon: 01 432 73 68
sekcijaskuc@mail.ljudmila.org
www.ljudmila.org/lesbo/knjiznica.htm

SIQRD

Imenik slovenskih LGBT virov.
www.ljudmila.org/siqr

LGBT ORGANIZACIJE

DIC LEGBITRA

www.legebitra.si

DRUŠTVO DIH – ENAKOPRAVNI POD MAVRICO

www.dih.si

DRUŠTVO FRŠLUS

www.instagram.com/drustvo_frslus

DRUŠTVO PARADA PONOSA

www.ljubljana.pride.org

KULTURNI CENTER Q

www.kulturnicenterq.org

KVARTIR

www.kvartir.org

MARIBOR SKOZI ROŽNATA OČALA

www.mkc.si/mb-skozi-roznata-ocala

MOJA MAVRICA

mojamavrica.si

NEFORMALNA SKUPINA MEDOTI

www.medoti.si

ŠKUC

www.skuc.org

ŠPORTNO DRUŠTVO OUT IN SLOVENIJA

www.outinslovenija.com

TRANSAKCIJA

www.transakcija.si

FONTRUNNER SLOVENIA

www.fontrunnerslovenia.wixsite.com/frslo/si

KLUBI, BARI IN SAVNE

KLUB TIFFANY / KULTURNI CENTER Q

Masarykova 24, Ljubljana (Metelkova mesto)
www.kulturnicenterq.org

KLUB MONOKEL

Masarykova 24, Ljubljana (Metelkova mesto)

SAVNA DISTRICT35

Stegne35, Ljubljana
www.district35.si

SAVNA GYMNASIVM

Ulica Pohorskega bataljona 34, Ljubljana
www.klub-libero.si

PRITLIČJE

Mestni trg 2, Ljubljana
www.pritlicje.si

K4 – ROZA

Kersnikova 4, Ljubljana
facebook.com/PinkTheUnderground

FORUMI

MAVRIČNI FORUM

www.mavricni-forum.si

ROZALIJA

(za roza mame in očete)
www.rozalija.editboard.com

KULTURA

FESTIVAL LGBT FILMA

Najstarejši tovrstni festival v Evropi. Poteka vsako leto v začetku decembra.
www.lgbtfilmfest.si

RDEČE ZORE

Mednarodni feministični in kvirski festival. Poteka vsako leto marca.
www.rdecezore.org

ZBIRKA LAMBDA

Zbirka literarnih in teoretskih del s področja homoseksualnosti.
skuc.org/Knjigarna/Lambda

ZBIRKA VIZIBILIJ

Lezbična knjižna zbirka.
skuc.org/Knjigarna/Vizibilija

NI PRAV

Prijavi zločine iz sovražstva in sovražni govor.
www.niprav.si

ROZA ALARM

Prijave homofobije.
skuc.org/roza-alarm

CERTIFIKAT LGBT PRIJAZNO

Prejemniki certifikata se zavežejo, da v svoji organizaciji zagotavljajo boljše razumevanje temeljnih človekovih pravic LGBT oseb. Certifikat podeljuje Mestna občina Ljubljana.

LJUDJE, KI ŽIVIJO Z VIRUSOM HIV IN VZDRŽUJEJO NEZAZNAVNO VIRUSNO BREME ZARADI ZDRAVLJENJA S PROTIRETROVIRUSNO TERAPIJO SKLADNO Z NAVODILI, NE MOREJO PRENESTI OKUŽBE S HIV NA SVOJE HIV-NEGATIVNE SPOLNE PARTNERJE.

O morebitnih dodatnih vprašanih se posvetujte s svojim zdravnikom.

Reference: National Institutes of Health (NIH). (2019). The science is clear: with HIV, undetectable equals untransmittable. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.nih.gov/news-events/news-releases/science-clear-hiv-undetectable-equals-untransmittable>. Zadnji dostop: November 2021.

Datum priprave informacije: maj 2023. Koda materiala: SI-HIV-24-23

Vse pravice pridržane.

ViiV blagovne znamke so v lasti ali licencirane skupine podjetij ViiV Healthcare.

EL PHARMA d.o.o., Ljubljana

Odkrivamo za prihodnost.

Pri svojem delu se posvečamo zdravstvenim težavam, ki danes predstavljajo največje izzive znanosti - kot so rakava obolenja, nalezljive bolezni in virusne okužbe, protimikrobna odpornost, kot tudi sladkorna bolezen ter kardiometabolična obolenja. Aktivno vlagamo v raziskave in razvoj, zaradi česar se uvrščamo med vodilne razvojno-raziskovalne družbe na svetu.

Odkrivamo za bolj zdravo prihodnost.